

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

GOTICKÁ SAKRÁLNÍ ARCHITEKTURA SKUTČE

bakalářská diplomová práce

TEREZA JELÍNKOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Petr Čehovský, Ph. D.

Olomouc 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Rozsah práce: 104 580 znaků (včetně mezer).

V Olomouci dne 9. 6. 2019

-----

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu této práce, panu Mgr. Petru Čehovskému, Ph.D., za cenné připomínky a ochotu při vedení mé bakalářské práce.

Mé díky patří rovněž panu Mgr. Janu Linhartovi za zpřístupnění obou objektů.

Obsah

Úvod.....	4
1 Vývoj bádání.....	5
2 Dějiny města Skutče v období gotiky.....	9
3 Děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie.....	14
3.1 Stavební vývoj.....	15
3.2 Exteriér.....	18
3.3 Interiér.....	21
4 Špitální kostel Božího Těla.....	25
4.1 Stavební vývoj.....	26
4.2 Exteriér.....	27
4.3 Interiér.....	28
5 Kostel Božího Těla ve Skutči v kontextu tvorby bratří Lútků.....	30
5.1 Jan a Petr Lútkové.....	30
5.1.1 Kostel sv. Jakuba v Medonosech.....	30
5.1.2 Kostel sv. Jakuba v Libiši.....	31
5.1.3 Kostel sv. Bartoloměje v Koči.....	31
5.1.4 Věž kostela Panny Marie pod řetězem na konci mostu v Praze na Malé Straně.....	32
5.1.5 Kostel sv. Petra a Pavla v Morašicích.....	32
5.2 Porovnání vybraných staveb bratří Lútků s kostelem Božího Těla ve Skutči.....	33
6 Kostely Nanebevzetí Panny Marie a Božího Těla ve Skutči v kontextu gotické architektury východních Čech.....	36
6.1 Analogie s kostelem Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči.....	36
6.2 Analogie s kostelem Božího Těla ve Skutči.....	38
Závěr.....	42
Resumé.....	44
Summary.....	45
Seznam použité literatury a pramenů.....	46
Seznam obrazové přílohy.....	51
Obrazová příloha.....	56
Anotace.....	96

Úvod

Hlavním tématem předkládané bakalářské práce je analýza dvou kostelů ve Skutči z gotického období, děkanského kostela Nanebevzetí Panny Marie a špitálního kostela Božího Těla. První část bakalářské práce se krátce věnuje historii města Skutče a panství Rychmburk. Následuje popis obou kostelů, kde se zaměřuji na architektonickou a kamenosochařskou stránkou kostelů. Druhá část předkládané bakalářské práce se věnuje stavitelům kostela Božího Těla ve Skutči bratřím Lútkům a jejich stavební činnosti. Jako jedni z mála architektů gotického období vystupují z anonymity a jejich činnost na výstavbě kostela Božího Těla dokládá smlouva z roku 1391. Jejich vybrané architektonické realizace porovnáám s kostelem Božího Těla ve Skutči. Závěrečná kapitola se věnuje zasazení kostela Nanebevzetí Panny Marie a Božího Těla ve Skutči do kontextu soudobé architektury ve východních Čechách.

Daným kostelům se věnuji zejména proto, že Skuteč, ač bohatá na architektonické památky, není zcela známa. Zaměřila jsem se na prozkoumání pramenů a literatury, které se kostelům věnují a doplnila je vlastním popisem. Posléze jsem dohledala analogie ke stavebním a kamenosochařským článkům zkoumaných kostelů, které většinou zcela chybí. Výběr těchto kostelů ovlivnil i fakt, že bydlím v nedalekém Hlinsku a mám proto k východním Čechám velmi blízký vztah.

Předkládaná práce tvoří ucelený popis architektury a kamenosochařských prvků obou kostelů s důrazem na gotickou podobu a pomáhá přispět k scelení informací o této nepříliš známé lokalitě.

1 Vývoj bádání

První zmínky o kostele Nanebevzetí Panny Marie a kostele Božího Těla se objevují u Františka Jaroslava Schallera,¹ který věnuje pozornost i epigrafickým prepisům textu na náhrobcích špitálního kostela ve Skutči.² Detailněji se kostely zabýval Johann Gottfried Sommer,³ který mylně datoval výstavbu kostela Božího Těla do 16. století.

Joseph Neuwirth⁴ popisuje ve svém díle *Geschichte der Bildenden Kunst in Böhmen von Tode Wenzels III. bis zu den Hussitenkriegen* skutečský kostel Nanebevzetí Panny Marie. Předpokládá, že jej pravděpodobně mohli postavit stejní architekti (Petr a Jan Lútkové), kteří se zasloužili o výstavbu skutečského kostela Božího Těla. Nachází se zde prepis smlouvy na výstavbu špitálního kostela.⁵

Karel Adámek⁶ se ve své knize *Město Skuč* věnoval nejen historii samotného města, ale i jeho památkám – kostelu Nanebevzetí Panny Marie⁷ a Božího Těla.⁸

O podrobnému popisu architektury, kamenosochařské výzdoby a dobového inventáře obou kostelů píše Zdeněk Wirth.⁹ Autor zde zmiňuje, že kostel Nanebevzetí Panny Marie renovoval František Schmoranz roku 1896.

Kostelům náleží krátká zmínka ve *Stavebně-historickém rozboru historického jádra* od R. Davida a V. Kouta,¹⁰ kteří se primárně věnovali městu Skuteč jako celku. Za stavebníka děkanského kostela autoři považují Beneše z Vartenberka, který dle nich nechal postavit kostel roku 1355.¹¹

---

¹ Josef František Jaroslav Schaller, *Topographie des Königreichs Böhmen: darinn alle Städte, Flecken, Herrschaften, Schlösser, Landgüter, Edelsitze, Klöster, Dörfer, wie auch verfallene Schlösser und Städte unter den ehemaligen, und jetzigen Benennungen sammt ihren Merkwürdigkeiten beschrieben werden*. Chrudimer Kreis, Praha 1789, s. 179-180.

² Ibidem, s. 180.

³ Johann Gottfried Sommer, *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt 5*, Chrudimer Kreis, Praha 1837, s. 245-246.

⁴ Joseph Neuwirth, *Geschichte der Bildenden Kunst in Böhmen von Tode Wenzels III. bis zu den Hussitenkriegen*, Praha 1893, s. 340.

⁵ Viz Neuwirth (pozn. 4), s. 598.

⁶ Karel Václav Adámek, *Město Skuč*, Praha 1901.

⁷ Ibidem, s. 22-25.

⁸ Ibidem, s. 26-29.

⁹ Zdeněk Wirth, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, XVI. Politický okres Vysokomýtský*, Praha 1902, s. 193-210.

¹⁰ R. David – V. Kout, *Skuteč. Stavebně-historický rozbor historického jádra* (přístupný v Státním okresním archivu v Chrudimi), Praha 1971, s. 1-2.

¹¹ Ibidem, s. 1.

Jiřina Hořejší¹² datuje zazděné architektonické články na fasádě západní věže u kostela Nanebevzetí Panny Marie k roku 1550 po úpravě lodi kostela, která musela být renovována po požáru.

Dobroslav Líbal¹³ datuje započetí výstavby nového presbytáře kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči, který dle něj měl být původně značně nižší, před první polovinu 14. století. Těžiště výstavby chóru se sakristií a úpravu stěn lodi zasazuje do doby okolo roku 1370. Špitálnímu kostelu věnuje krátký popis.

Od května 2002 do prosince roku 2004 probíhal stavebně-historický průzkum kostela Nanebevzetí Panny Marie, který vedli Martin Ebel, František R. Václavík a Bohdan Šeda.¹⁴ Jejich pozornost upoutalo zesílené zdivo v severozápadním rohu lodi, které interpretovali jako pozůstatek starší koutové věže, nebo jako předchozí starší stavbu. [5] Výstavbu kostela rozfázovali do několika stavebních etap. Autoři nesouhlasí s Wirthem, který přisuzuje rekonstrukci kostela Františku Schmoranzovi. O této opravě nebyl nalezen žádný archivní záznam a jeho informace není ničím podložena. Na základě dochované interiérové omítky s fragmentem fresky v podkroví kostela se autoři domnívají, že se jedná o důkaz zastřešení lodě bedněním lichoběžníkového tvaru.

Na tento stavebně-historický průzkum navazuje článek od Františka Václavíka a Bohdana Šedy.¹⁵ Autoři řeší vztah mezi nálezem fragmentu interiérové omítky v podkroví kostela a zazděných podélných prahů do bočních zdí lodi kostela. Díky nálezům a analýzám souvisejících s probíhajícím stavebně-historickým průzkumem, na kterém se společně s Ebelem podíleli, došli k závěru, že při zániku koutové věže a bedněné klenby zanikl celý krov, tudíž zbytek interiérové omítky lichoběžníkového tvaru v podkroví a podélné prahy zazděné v bočních zdích lodi spolu nesouvisí. Text obsahuje řadu nákrešů od Bohdana Šedy ukazujících domnělý vzhled kostela v různých stavebních etapách. Stavebně-historický průzkum týkající se kostela Božího Těla ve Skutči neexistuje.

---

¹² Jiřina Hořejší, heslo: Skuteč, in: Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech 3*, P-Š, Praha 1980, s. 329-332.

¹³ Dobroslav Líbal, *Katalog gotické architektury v České republice do husitských válek*, Praha 2001, s. 450-451.

¹⁴ Martin Ebel – František R. Václavík – Bohdan Šeda, *Skuteč – Kostel Nanebevzetí P. Marie, Stavebněhistorický průzkum* (přístupný v děkanství Skutče), Pardubice 2003.

¹⁵ František R. Václavík – Bohdan Šeda, Problém s interpretací reliktu konstrukce v podkroví kostela Nanebevzetí P. Marie ve Skutči, in: *Dějiny staveb*, Plzeň 2003, s. 55-58.

Karel Kuča¹⁶ souhlasí s datací výstavby kostela Nanebevzetí Panny Marie s Líbalem. Západní portál u západní věže děkanského kostela datuje do roku 1852, kdy došlo k opravě kostela po požáru. Původní severní portál věže byl zazděn a upraven na okno.

Životopisu bratří Lútků a jejich realizacím se věnuje heslo Jakuba Vítovského¹⁷ v *Encyklopedii architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*.

Od 19. října do 13. listopadu 2005 probíhal záchranný archeologický průzkum v areálu kostela Nanebevzetí Panny Marie vedený Janem Frolíkem.¹⁸ Umístění sond vycházelo ze stavebně-historického průzkumu od Ebela, Václavíka a Šedy. Většina sond potvrdila či doplnila poznatky ze stavebně-historického průzkumu. Provázaná zdiva lodě, presbytáře a sakristie poukazují na to, že pozdější stavební úpravy se děly jen v nadzemní části kostela. Autor se díky provázanosti vystupující části zdiva v severozápadním rohu lodi přiklonil k názoru, že se jedná o bývalou koutovou věž, nikoliv o původní starší stavbu.¹⁹

Z poznatků stavebně-historického průzkumu od Ebela, Václavíka a Šedy týkajících se děkanského kostela vychází i Jiří Slavík.²⁰ Jeho kapitola v knize *Dějiny Skutče* obsahuje popis obou skutečných kostelů a dodává, že místo pro stavbu kostela Nanebevzetí Panny Marie bylo zřejmě již od počátku města pevně stanovené. Umístění původního portálu na severní stranu západní věže děkanského kostela vysvětluje jednodušším přístupem pro lidi jdoucími od města. Autor předpokládá, že věž kostela musela nabýt při opravě po roce 1577 charakter útočiště pro obyvatele města, což potvrzují střílnová okénka věže. Domnívá se, že věž měla ochoz a možná i byt hlásného. Tuto úpravu vysvětluje tím, že město Skuteč nemělo velkou věž ani větší opevnění.²¹

---

¹⁶ Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. IV. díl, Pro-Sto*, Praha 2004, s. 648-649.

¹⁷ JV [Jakub Vítovský], heslo Lútků Jan, in: Pavel Vlček (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s. 385. – JV [Jakub Vítovský], heslo Lútků Petr, in: Pavel Vlček (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s. 385.

¹⁸ Jan Frolík, *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na lokalitě Skuteč – kostel N. P. Marie, Akce: odvodnění* (přístupný v Archeologickém ústavu AV ČR Praha), Praha 2007.

¹⁹ *Ibidem*, s. 11.

²⁰ Jiří Slavík, Významné architektonické památky, in: Emil Voráček a kol., *Dějiny Skutče*, Skuteč 2011, s. 276-283.

²¹ *Ibidem*, s. 276-278.

Frolík o svém archeologickém průzkumu kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči v roce 2005 sepsal článek do *Chrudimského vlastivědného sborníku*.²²

---

²² Jan Frolík, Záchranný archeologický výzkum kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči (příspěvek archeologie k počátkům Skutče), in: *Chrudimský vlastivědný sborník* 17, Chrudim 2013, s. 215-262.

2 Dějiny města Skuteč v období gotiky

Jméno města Skuteč, ležícího ve východních Čechách, se odvozuje od osobního jména Skutek a znamenalo „Skutkův Dvůr“ či „Skutkovo“.²³ První písemné zmínky o městě Skuteč pochází z roku 1289, kdy byl Závišovi z Falkenštejna zkonfiskován majetek králem Václavem II., mezi který náleželo město Skuteč. Po popravě Záviše využil Václav II. jeho majetků k vytvoření území, které mu mělo dopomoci svým peněžním výnosem získat si od míšeňského markraběte Fridricha Malého jeho državy. Smlouva však nikdy nevešla v platnost, protože Závišův majetek ovládali nadále jeho straníci. Skuteč se v listině objevuje jako „Skutz“ vedle jiných významných měst, což poukazuje na její městský charakter v této době.²⁴ Též je možné, že v listině mohlo být odkazováno na domnělý Skutečský hrad na návrší Humperky,²⁵ který údajně založil Taso z Mrdic. Jeho existenci potvrzují archeologické nálezy.²⁶ Hrad, nejspíše královského založení v druhé polovině 13. století, měl stát na lomem odtěžené skále, jinak nazývané jako Hohenberg. Jeho zánik lze spojovat s výstavbou blízkého hradu Rychmburk na počátku 14. století.²⁷

Mezi další velkou změnu v osídlení skutečska se dá zařadit přesunutí centra osídlení z původních Lažan do Rychmburka a založení hradu Rychmburk, který se v pramenech objevuje poprvé v roce 1325.²⁸ V té době přešlo Skutečsko z královských rukou Jana Lucemburského do majetku Tasa z Mrdic.²⁹

První důležitá éra ve středověké Skutči se odehrává za Vartenberků, kteří se stali pány přilehlého panství Rychmburk (do kterého spadala Skuteč) a jejichž erb se stal znakem města Skuteče. V pramenech se jméno Beneše z Rychmburka, šlechtyce

---

²³ David – Kout (pozn. 10), s. 1.

²⁴ Jan Frolík, Počátky pravěkého a středověkého osídlení Skutečska, in: Emil Voráček a kol., *Dějiny Skuteče*, Skuteč 2011, s. 14.

²⁵ Jan Otto, heslo: Skuteč, in: Jan Otto, *Ottův Slovník naučný, ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, 23. díl*, Praha 1905, s. 321. – Teplý interpretuje zápis „Wyschonis et Zkuts“ jako spojení, které je třeba číst jako „(hrad) Výšina a (osada) Skuteč“, viz Jaroslav Teplý, Osady statku hradu Rychmburk v deskovém vkladu z roku 1392, in: *Sborník vědeckých prací Univerzity Pardubice, série C, Ústav jazyků a humanitních studií 5*, Pardubice 1999, s. 97.

²⁶ Jan Frolík, *Archeologické nálezy a minulost Skutečska*, Skuteč 1982, s. 10.

²⁷ Viz Kuča (pozn. 16), s. 647.

²⁸ Frolík, Počátky pravěkého a středověkého osídlení (pozn. 24), s. 18-19.

²⁹ Frolík, *Archeologické nálezy* (pozn. 26), s. 10. – Josef Bořek, *Chrast u Chrudimě, Skuteč, Luže, Ležáky*, Chrast u Chrudimě 1987, s. 12.

z Veselské větve Vartenberků, objevuje poprvé v roce 1349. Vládl Skutči v první polovině 14. století.³⁰

Další rod, který se zasloužil o rozvoj města Skuteč, byli páni z Pardubic, doložení na Rychmburku k roku 1384. Vilém Flaška z Pardubic, mladší bratr prvního arcibiskupa pražského Arnošta z Pardubic, začal od počátku šedesátých let 14. století skupovat a rozšiřovat rodový majetek na panstvích Stará a Pardubice. Právě do tohoto období, jistě před rok 1371, můžeme datovat jeho nabytí panství Rychmburk. Tyto koupě se neobešly bez velké finanční ztráty, a tak byla vytvořena fiktivní smlouva se Vznatou ze Skuhrova.³¹ Jednalo se o dlužný úpis na panství Stará a Pardubice.³² Po Vznatově smrti musel Vilém z Pardubic obhájit svá práva na majetek a podle soudního rozsudku museli páni z Pardubic vydat jednu šestinu svého panství těm, kteří žádali o nárok na odúmrť po Vznatovi. Po vyostřených situacích a hrozbě vojenským zásahem vydali Pardubičtí město Pardubice a část panství Hanušovi (Janovi) z Milheimu, dvořanovi Václava IV., v letech 1390-1391, čímž zastavili soudní řízení o odúmrť po Vznatovi. Zbytek jejich vlastnictví (panství Stará a devět vesnic na Pardubicku) připojili Pardubičtí k rychmburskému panství, ze kterého chtěli udělat své hlavní sídlo.³³

Výstavba špitálu ve Skutči se datuje do vlády Smila Flašky z Pardubic. Stavba špitálu nebyla v takto malém městě obvyklá, avšak vysvětluje to skutečnost, že sám Smilův strýc arcibiskup Arnošt z Pardubic se zabýval péčí o chudé a potřebné a Smil v těchto dobročinných skutcích pokračoval. Stavba zvýšila prestiž města, další špitály se v pardubickém kraji nacházely už jen v Chrudimi, Vysokém Mýtě, Lanškrouně a Litomyšli. Špitál měl omezenou kapacitu a mohl pojmout nejvýše deset osob.³⁴

Ztráta Pardubic a části pardubického panství se kryje se založením špitálu a se Smil se tím dostal do finančních potíží. Prodal hrad a panství Rychmburk českým pánům Otovi z Bergova a Bočkovi z Kunštátu a Poděbrad. Smlouvu o prodeji nechal

---

³⁰ Pověst o vzniku erbu je doložená v české veršované kronice tak řečeného Dalimila. Pravděpodobně král Přemysl Otakar II. za sebe vyslal k volbě nového císaře tři české pány. Ti se měli před celým říšským sněmem vyznamenat. Odměnou jim měl být nový erb. Byl tam prý Havel Jablonský, který při rytířském turnaji rozpoltil soupeřův štít vedví a tím si vysloužil obdiv i nový erb. Viz František Šebek, Skuteč ve středověku, in: Emil Voráček a kol., *Dějiny Skutče*, Skuteč 2011, s. 24.

³¹ Vznat ze Skuhrova – zámožný a vlivný šlechtic ze severovýchodních Čech. Dlužný úpis byl nejspíše fiktivní smlouvou na prodej Vilémových panství Stará a Pardubice. Vznat však v roce 1348 zemřel. Na dvoře krále Václava IV. bylo rozhodnuto, že tyto smlouvy budou prohlášeny za odumřelé, jelikož neměl žádné dědice. Majetek měl propadnout králi. Viz Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 25.

³² Ibidem, s. 25.

³³ Ibidem, s. 25-26.

³⁴ Ibidem, s. 26.

založit do *Zemských desek* 8. června 1392.³⁵ Šlo o formální akt a Smil zůstal faktickým majitelem panství. Podle historiků tuto smlouvu uzavřel z důvodu strachu provolání odúmrtosti, nebo jako záruku splacení dlužných částek výše zmíněným pánům. Tato smlouva je pro většinu obcí v kraji první zmínkou o jejich existenci.

Další Smilovy prodeje byly faktické a po těchto obchodech mu zbylo panství Rychmburk s částí pardubického panství, města Skuteč, Hlinsko a Svatka a dalších osmapadesát vesnic. Celé panství vytvářelo velký jednolitý celek, který neměl v tomto kraji obdoby³⁶ a jeho rozloha čítala podobný počet vesnic, jako například panství litomyšlského biskupa a litomyšlské kapituly dohromady na počátku 14. století.³⁷

Smil Flaška se jako člen panské jednoty účastnil sporů mezi králem Václavem IV. a českými pány. Tyto odboje ho stály život a zemřel 13. srpna, nejspíše roku 1402, v bitvě na území mezi městy Čáslav a Kutná Hora, kdy stál na straně uherského krále Zikmunda.³⁸ Po Smilovi převzal vládu nad panstvím jeho jediný mužský dědic Arnošt Flaška z Rychmburka, v té době ještě neplnoletý. Jeho poručníci byli litomyšlský biskup Jan Železný³⁹ a rytíř Odolen z Pyšel. Kvůli všudypřítomným konfliktům probíhajících v této době a strachu z odúmrtního práva nechal v březnu roku 1413 zaregistrovat do *Zemských desek* smlouvu s Čěnkem z Vartenberka a zemany Střížkem z Koloděj a Václavem Frzucherem z Paběnic, kde uzavřeli jednotu na hrad Rychmburk a přilehlé okolí. Lze uvažovat nad tím, že sepsání smlouvy může souviset i s nám už dnes neznámými finančními závazky vůči již výše zmíněným pánům.⁴⁰ Po smrti krále Václava IV., při vyvrcholení nepokojů ohledně uznání dědického práva Zikmunda Lucemburského na trůn, právě Arnošt Flaška spolu s Čěnkem z Vartenberka (se kterým měl velmi blízký vztah) vyjednali vzdání se Pražského hradu do rukou Zikmunda.

Jan Žižka se svými husity při tažení směrem od dobyté Chrudimě na Poličku (okres Chrudim) nezaútočil na hrad Rychmburk, i když musel procházet přes skutečsko, kterému v té době vládl Arnošt Flaška, stoupenec krále Zikmunda. Vzdorující skutečsko

---

³⁵ Ibidem, s. 25-26.

³⁶ Ibidem, s. 27-28.

³⁷ František Šebek, Doba pánů z Pardubic a vznik města, in: František Šebek a kol., *Dějiny Pardubic, 1. díl*, Pardubice 1990, s. 54.

³⁸ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 27-28.

³⁹ Roku 1418 se stal biskupem olomouckým. O životě Jana Železného blíže pojednává Zdeněk Nejedlý, viz Zdeněk Nejedlý, *Dějiny města Litomyšle a okolí, Díl 1., Dějiny kláštera a biskupství litomyšlského (do roku 1421)*, Litomyšl, 1903.

⁴⁰ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 29.

a Rychmburk se staly mezi lety 1421-1425 útočištěm obyvatel utíkajících před husity a také jednou z mála větších katolických území v jihovýchodních Čechách. Po Arnoštovi, v nám neznámou dobu, převzal vládu nad Rychmburkem jeho syn a poslední příslušník rodu po meči Jan Flaška.⁴¹ Odpor hradu Rychmburk proti husitským vojskům netrval dlouho a husiti roku 1425 hrad dobyli. Osud pánů z Pardubic je po této události nejasný. Hrad začal spravovat bratrský hejtman Jiří (či podle Bořka Jakub⁴²) Kroměšín z Březovic.

Mezi léty 1433-1434 Jiřího Kroměšína vystřídal Jan Pardus z Vratkova a z Hrádku.⁴³ V následujícím sledu událostí v Českých zemích, kdy se snažil Zikmund Lucemburský upevnit svůj nárok na trůn, se Jan Pardus z Vratkova, jako zatvrzelý kališník, pustil do odboje a roku 1437 ho zajala vojska olomouckého biskupa, který ho na následující dva roky věznil.⁴⁴ Po jeho uvěznění vydal král Zikmund darovací listinu na odúmrť vdovského věna po zemřelé Elišce z Hradce (manželce Arnošta Flašky z Rychmburka), ale řízení kvůli politické situaci nepokračovalo. Následně se objevila listina, kterou sepsal 7. července 1439 Jan Flaška z Rychmburka pro případ komplikací při odúmrtním řízení. Královský dvůr Albrechta Habsburského, který nastoupil po Zikmundovi, nevěděl nic o výše zmíněné listině a vystavil darovací listinu na odúmrť hradu Rychmburk nejvyššímu kancléři Kašparu Šlikovi a českému pánu Haškovi z Valdštejna.⁴⁵

Mezitím se dostal Jan Pardus na svobodu a mezi léty 1453-1457 musel obhajovat svá práva na rychmburské panství. V pramenech se vyskytuje jeho jméno naposledy v roce 1462. Zanechal po sobě nezletilé potomky, jejichž poručíkem byl Zdeněk z Postupic, jehož rod spravoval rychmburské panství do roku 1468. Poté panství vládne Jan mladší Pardus z Vratkova, který měl syna Viléma Parduse z Vratkova, posledního žijícího mužského potomka rodu. Ten daroval panství ve prospěch své matky a svého nevlastního bratra Jindřicha (Šťastného) z Valdštejna. Důležitost města

---

⁴¹ Ibidem, s. 30-32.

⁴² Viz Bořek (pozn. 29), s. 12.

⁴³ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 32-33.

⁴⁴ V době nepřítomnosti Jana Parduse se na skutečsku objevuje jméno Hycha z Rané, který v zastoupení pána Jana Parduse hospodařil na panství, sledoval chod městské rady ve Skutči a řešil závažnější problémy skutečského měšťanstva. Viz Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 35.

⁴⁵ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 34-35.

dokládá fakt, že i když byla Skuteč vzdálenější rezidencí vrchnosti, tak i přesto se zde objevují domy představitelů šlechty.⁴⁶

Nejstarší městskou knihou je tzv. *Žlutá kniha*, kterou začal roku 1457 psát písař Matěj.⁴⁷ V dějinách Skutče se vyskytují dva městské znaky. Mezi nejstarší zachované patří pečetidlo městského rychtáře datované k roku 1573. Zobrazuje na štítě obloukovou hradební zeď, za kterou se tyčí dvě dvoupatrové věže kryté báními s makovicí. Na dalším pečetidle z roku 1597 se nachází původní znak města, rozpolcený štít rodu Vartenberků.⁴⁸ Město užívalo tohoto znaku do poloviny 19. století. Poté se začal více užívat znak rychtářský.⁴⁹ [1]

První zmínka o farnosti ve Skutči se objevuje v době, kdy sílil v českých zemích tlak na povýšení českého biskupství na arcibiskupství. Nový arcibiskup musel mít pod svou správou nejméně dvě další biskupství. Olomoucké se stalo prvním podřízeným biskupstvím, ale nepodařilo se podřídit vřatislavské. Tento problém vyřešilo založení biskupství nového, a to v Litomyšli. Litomyšl měla skvělé postavení, ležela uprostřed mezi Prahou a Olomoucí a jeho obvod se vytvořil oddělením obou částí diecézí. Hranice litomyšlského biskupství poprvé určila listina z 3. prosince 1349, kde se Skuteč objevuje pod názvem „*Skucz*“. O rok později, 5. listopadu 1350, prošla již výše zmíněná listina úpravami. Zde se název Skutče zkomolil na „*Kaucz*“. Na další listině z roku 1351 císařský kancléř překroutil název města na „*Laucz*“.⁵⁰ Listina z roku 1349, sepsaná Arnoštem z Pardubic, se vrátila od papeže nepotvrzená a hranice diecéze byly odsouhlaseny až v mladší listině.⁵¹ Díky těmto záznamům máme přehled o celé farní síti na skutečsku.⁵² Skuteč začala mít vedle starších Lažan od konce 13. století dominantnější roli, a tudíž vznikl nový farní kostel ve Skutči v blízkosti stávajícího kostela v Lažanech.⁵³

---

⁴⁶ Ibidem, s. 36-37.

⁴⁷ Viz Bořek (pozn. 29), s. 13.

⁴⁸ Milan Mysliveček, *Erbovník kniha o znacích i osudech rodů žijících v Čechách a na Moravě podle starých pramenů a dávných ne vždy věrných svědectví*, Praha 1993, s. 101-102.

⁴⁹ Jiří Čarek, *Městské znaky v českých zemích*, Praha 1985, s. 347.

⁵⁰ Frolík, Archeologické nálezy (pozn. 26), s. 23.

⁵¹ Zdeňka Hledíková, Limitační listiny litomyšlského biskupství, *Archivní časopis* 2, ročník 59, 2009, s. 107.

⁵² Více informací o farní síti na Skutečsku viz Jan Karel Rojek, Biskupství Litomyšlské, *Památky archeologické a místopisné* IX, 1872, s. 747 a 751.

⁵³ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 23.

3 Děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie

Areál kostela, tj. kostel, bývalý hřbitov, ohradní zeď se dvěma branami a přiléhající fara, se nachází na vyvýšeném místě v blízkosti jihovýchodního rohu Palackého náměstí ve Skutči. Ke kostelu vedou ze západní strany od náměstí schody.

Kostel se nachází na vyvýšenině, která kvůli neexistenci archeologických nálezů indikujících starší stavbu nebyla dříve určena k osídlení či pohřbům. Neví se přesně, kde stála původní církevní stavba na počátku existence města Skutče (závěr 13. století). Mezi možné varianty spadá existence stavby staršího, nejspíše dřevěného kostela či využívání kostela v blízkých Lažanech, kde archeologové našli pozůstatky církevní stavby z 13. století.⁵⁴

Kostel Nanebevzetí Panny Marie poprvé zmiňuje listina z roku 1350 jako farní pod litomyšlským biskupstvím. Na žádost Bohuslava Ferdinanda Leopolda hraběte Berky z Dubé a Lipé byla skutečná fara povýšena na děkanství 12. června 1655.⁵⁵

Počátky výstavby kostela se datují do první poloviny 14. století. Není známo, zda stavbu započali páni z Mrdic či z Vartenberka. S jistotou lze říci, že zaklenuť presbytáře žebrovou klenbou se uskutečnilo za pánů z Vartenberka, což potvrzuje jedna figurální konzola v presbytáři, která nese jejich erbovní štítek.⁵⁶

Z raného novověku známe jen dvě data, 1557 a 1558, která se nacházela na dvou zvonech.⁵⁷ Zmínky o vyhoření kostela v 16. století⁵⁸ jsou spíše domněnky, které mají původ v zápisech pamětních knih, kde se píše, že se v polovině 19. století Alois Franz Brychta opíral ve svém přesvědčení o vyhoření kostela o znaky kupců panství Berků z Dubé nacházející se v kostele. Panství skupili v roce 1558. Děkan Dvořák zapsal do pamětní knihy na začátku 20. století zprávu o vyhoření kostela v roce 1550, kdy spadla klenba. Avšak i zde lze pochybovat o pravdivosti informací a toto datum spíše souvisí s obstaráním nových zvonů. V další poznámce v pamětních knihách se děkan Dvořák opírá o latinský nápis nad vchodem do kůru, který dává do souvislosti s opravou kostela

---

⁵⁴ Frolík, Záchraný archeologický výzkum (pozn. 22), s. 238.

⁵⁵ Skutečná fara byla povýšena arcibiskupem Arnoštem kardinálem Harrachem, viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 4 a 26-27.

⁵⁶ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 23. – August Sedláček, *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty*, Svazek 3, Praha 2002, s. 28.

⁵⁷ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 3.

⁵⁸ Např. Wirth (pozn. 9), s. 194.

v roce 1603.⁵⁹ Pokud byl požár opravdu v tomto období, tak je pravděpodobnější rok 1777, kdy dendrochronologické datování trámů lodi dokládá přestavbu kostela.⁶⁰

Samotné zasvěcení kostela Nanebevzetí Panny Marie není původní. *Žlutá kniha skutečská* roku 1499 zaznamenala odkázání peněžního daru Kateřiny Střelcovy „na kostel sv. Mikuláše skutečský“. Kdyby se jednalo o odkaz kostelu Božího Těla, tak by bylo uvedeno, že se jedná o dar špitálnímu kostelu, jak se psalo běžně v jiných případech.⁶¹

3.1 Stavební vývoj

Kostel vznikl nejspíše před rokem 1350, kdy spadal jako farní pod litomyšlské biskupství. Do této doby lze zařadit západní portál v přízemí věže vedoucí do lodi.⁶²

Hlavní fáze výstavby kostela probíhala v druhé polovině 14. století a určité fragmenty a anomálie umožňují poměrně přesně rekonstruovat původní podobu kostela na konci 14. století. Nejen nález konzoly a fragment původního východního štítu lodi v podkroví sakristie či nález otisku bedněné stropní konstrukce lichoběžníkového tvaru vítězného oblouku, ale prasklina ve tvaru hrotitého okna zazděného v jižní části lodi poukazují na to, že výška původní lodi byla přibližně o tři metry nižší.

Vyvstává otázka nepoměru mezi původní výškou lodi a presbytářem. Ebel nabízí tři možnosti interpretace: původně se zde nacházel nižší presbytář, později nahrazený dnešním, bohatěji zdobějším. Tuto domněnku podporují zazděné architektonické články na fasádě západní věže. Druhá možnost naznačuje, že výška presbytáře se do dnešní doby nezměnila a korespondovala s původní výškou lodi, což mohlo symbolicky vyjadřovat větší význam presbytáře. Poslední možnost předpokládá nižší výšku lodi i presbytáře, avšak v průběhu stavby se plány změnily. Tuto hypotézu podporují nepravidelnosti v koutových žebrech klenby presbytáře, které se přibližně metr a půl nad konzolami obloukově prohýbají a evokují začátek náběhu klenby. Tato anomálie se nenachází ve svazkových příporách, ale lze předpokládat, že na takto exponovaném místě se příslušná část vyměnila. Poslední dvě interpretace vylučují možnost, že

---

⁵⁹ Ibidem, s. 3.

⁶⁰ Ibidem, s. 61.

⁶¹ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 24.

⁶² Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 65.

architektonické články zazděné na fasádě západní věže pochází z původního a menšího presbytáře.⁶³

Stavební práce na kostelu z konce 14. století zahrnují výstavbu nového presbytáře, jehož podobu známe dodnes. Do tohoto období lze zařadit pořízení sanktuáře na severní straně presbytáře a sedile.⁶⁴ Strop kryla bedněná konstrukce lichoběžníkového tvaru evokující klenbu.⁶⁵ Lze sem zařadit i zazděný severní portál západní věže kostela, jehož původní umístění není známo.

Další významnou stavební etapu datujeme po polovině 15. století, což určuje dendrochronologické datování stropních trámů věže (1451-1457).⁶⁶ Starší koutovou věž na severozápadním nároží nahradila výstavba věže západní, která je překvapivá v kontextu historické situace, jelikož husitské války způsobily celkový útlum stavebních aktivit. Vlivu husitských válek lze přičítat i útočnou funkci věže se střílnovými okénky. Bedněný strop lodi pravděpodobně nahradil strop plochý, který nejspíše zakryl vrchol triumfálního oblouku, což dokládá úroveň vstupu z nové západní věže do podkroví i absence interiérové omítky ve tvaru bednění lichoběžníkového tvaru na věži podobné té, která se nachází u vítězného oblouku. Nový lomený portálek v severní stěně presbytáře do podkroví sakristie se měl původně využívat jako depozitář, avšak není známo, zda se tak skutečně stalo.⁶⁷

Další etapa spadá do první poloviny 16. století, kdy byla přistavěna jižní předsíň, kterou datuje pravoúhlý portál (1530⁶⁸). Vstupní portál lze typologicky spojit s nedalekým správním sídlem a jeho portály na hradě Rychmburku (první patro severního křídla [50, 51, 52] a jižní strana bývalého pivovaru v areálu hradu [53]) za vlády Šťastných z Valdštejna.⁶⁹

Další úpravy se datují do druhé poloviny 16. století za vlády Berků z Dubé na rychmburském panství, jejichž erb je podle pověsti namalován na klenbě stropu kostela. Do této etapy spadá zvýšení lodi kostela a následné prolomení nových oken, nové zaklenutí lodi, výstavba empory, přistavení patra jižní předsíně a jejího schodiště,

---

⁶³ Ibidem, s. 59-60.

⁶⁴ Ibidem, s. 65.

⁶⁵ Viz Václavík – Šeda (pozn. 15), s. 56.

⁶⁶ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 73.

⁶⁷ Ibidem, s. 60.

⁶⁸ Mencl, Vývoj středověkého portálu (pozn. 67), s. 151.

⁶⁹ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 7.

výstavba nového portálu v presbytáři a vstupního portálu z lodě do jižní předsíně a nedlouho poté pořízení velmi kvalitně zpracované kazatelny.⁷⁰

Další známé úpravy spojené s obdobím úřadu děkana Matheidesa (1699-1736) zahrnují opravu celého kostela, osazení nového vnějšího portálu sakristie a zazdění gotického okna v presbytáři na východní straně a jeho následného nahrazení malým kruhovým okénkem.⁷¹

Původní gotické zakončení věže zaniklo nejspíše za děkana Johanna Felixe Chuchelského z Nestajova a s výstavbou nového zakončení započal děkan roku 1756 a pokračovalo se nejspíše až do roku 1762 či 1766.⁷² Wirth tento výdaj chybně spojuje s opravou kostela.⁷³

Roku 1818 byla věž osazena hodinami.⁷⁴ Věž poškodil blesk roku 1849 či 1850. Její oprava zahrnovala přístavbu čtvrtého patra s šindelovou střechou mezi léty 1850-1852⁷⁵ či v roce 1853.⁷⁶ Probourání západního portálu vedoucího do věže, datovaného kolem poloviny 19. století,⁷⁷ pravděpodobně souvisí s touto opravou. V první polovině 19. století probíhala výstavba šnekovitého schodiště na severozápadní straně kostela.⁷⁸

Podle Wirtha poslední restaurování a opravy provedl František Schmoranz roku 1896, kdy byla střecha věže přestavěna na stanovou.⁷⁹ O Schmoranzově úpravě se zmiňují i další autoři,⁸⁰ avšak Ebel s Václavíkem tuto informaci zpochybňují a poukazují na fakt, že k dané rekonstrukci neexistují žádné archivní prameny.⁸¹

U kostela probíhal archeologický průzkum od 19. října do 13. listopadu 2005.⁸² Díky sondám, které zkoumaly provázanost podzemního zdiva kostela lze určit, že výstavba lodí, presbytáře i sakristie spadá do jednoho období. U mohutného výstupku se

---

⁷⁰ Ibidem, s. 66-67.

⁷¹ Ibidem, s. 62.

⁷² Ibidem, s. 5-6.

⁷³ Viz Wirth (pozn. 9), s. 194.

⁷⁴ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 7.

⁷⁵ Viz Wirth (pozn. 9), s. 194.

⁷⁶ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 8.

⁷⁷ Viz Kuča (pozn. 16), s. 648.

⁷⁸ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 67.

⁷⁹ Viz Wirth (pozn. 9), s. 194.

⁸⁰ David – Kout (pozn. 10), s. 16. – Roman Mikan, *Stavitel František Schmoranz starší* (magisterská diplomová práce), Masarykova univerzita v Brně, Brno 2013, s. 105.

⁸¹ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 12.

⁸² Frolík, Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu (pozn. 18).

potvrdila existence původní koutové věže. Rozměry kostela v rámci presbytáře, sakristie a lodě se od doby výstavby do dnešní doby nezměnily.⁸³

3.2 Exteriér

Jednolodní kostel, orientovaný na východ, měl původní výšku terénu kolem kostela přibližně o dvacet centimetrů vyšší,⁸⁴ takže lze někdy po obvodu kostela spatřit obnažené základové zdivo. Sokl kostela, kromě věže, zakrývá torkretový nástřík.

K polygonálnímu presbytáři přiléhá pět opěrných pilířů o dvou ústupcích. Pod okny presbytáře probíhá pískovcová římsa.

Severní průčelí obdélné lodě prolamují ve spodní části tři malá kruhová okna, nad nimiž jsou v ose prolomena okna s lomeným záklenkem bez kružeb. Jižní průčelí lodě ve spodní části od východní strany prolamuje jedno kruhové okno, nad nímž nahoře v ose navazuje okno s lomeným záklenkem. Směrem k západu prolamují loď jedno kruhové okno (jeho spodní část překrývá střecha předsíně) a jedno okno s lomeným záklenkem, u kterého se přibližně metr východně od něj, v jeho třetinové výšce, zřetelně rýsuje prasklina ve tvaru lomeného záklenku.⁸⁵ Loď má sedlovou střechu a uprostřed ní se nachází sanktusník.

K jižní straně lodi přiléhá patrová obdélná předsíň zakončená trojúhelníkovým štítem, pod nímž probíhá pískovcová římsa. [7] Patro odděluje ústupek. Do předsíně vede pravoúhlý pozdně gotický portál. [8] Nadpraží člení na každé straně dva vertikální a tři horizontální pruty. Střední horizontální prut zdobí naturalistický motiv osekaných větviček. Ostění portálu tvoří jeden prut, který ukončuje vřetenová patka.⁸⁶ Mencl datuje portál okolo roku 1530.⁸⁷ Do prvního patra jižní předsíně vede od západu podél jižní strany lodě schodiště s jedním malým obdélným oknem. Druhé a třetí okénko se nachází v prvním patře předsíně, jedno se segmentovitým záklenkem na jižní straně, druhé obdélné na východní straně. Přístavba předsíně se datuje do stejné doby jako

---

⁸³ Ibidem, s. 235-36.

⁸⁴ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 34.

⁸⁵ Ibidem, s. 38.

⁸⁶ Viz Wirth (pozn. 9), s. 195.

⁸⁷ Václav Mencl, Vývoj středověkého portálu v českých zemích, *Zprávy památkové péče* XX, 1960, s. 151.

přestavba severozápadního křídla hradu Rychmburku za vlády Jindřicha z Valdštejna (závěr první třetiny 16. století).⁸⁸

Stavba západní věže kostela probíhala na začátku druhé poloviny 15. století.⁸⁹ Omítnutý sokl věže má výšku přibližně 1,5 metru a jeho nároží zdobí pískovcové armování. Hlavní vstup do věže vedoucí ze západu prolamuje pískovcový lomený portál přibližně z poloviny 19. století.⁹⁰ [13] Ostění tvoří dva menší a jeden větší obloun. Původní portál na severní straně věže, přibližně do třetiny výšky zazděný, prolamuje v horní části okno s lomeným záklenkem. [14] Ostění portálu profilují čtyři oblouny, které ukončují patky. Vnější archivoltu, která vystupuje, pokrývají kraby. Portál korunuje druhotně zazděný svorník, který nahradil původní okrasné zakončení ve tvaru křížové kytky.⁹¹ Vnější část levého ostění je zazděna, pravá část ostění spočívá na konzolce obepnuté listím. Portál se datuje do rozmezí let 1350-1380,⁹² avšak není známo, pro jaké místo byl původně určen.

Čtyři patra věže rozdělují tři ústupky s římsami. V přízemí a prvním patře na západní a jižní straně se nachází vždy jedno malé obdélné okno, osově umístěné. Druhé patro z každé strany kromě východní strany prolamují uprostřed okna s lomeným záklenkem a na východní straně se nachází obdélné okno, jehož pravou dolní část zakrývá střecha. Třetí patro má dvě podvojná okna s lomeným záklenkem. Mezi nimi se v horní části nachází hodiny. Na východní straně třetího patra jsou viditelná starší zazděná podvojná okna s lomeným záklenkem, dnes prolomená obdélnými okny uprostřed původních. Věž kryje jehlancová střecha se čtvercovým půdorysem přecházejícím v osmiúhelník. Zhruba uprostřed střechy se po obvodu nachází vikýře na krakorcích, nahoře lomeně zaklenuté.

Na fasádě věže se nachází druhotně zazděné architektonické články. V přízemí ze západu na levé straně od okénka je umístěna konzola ve tvaru hlavy, nejspíše ženské, [16] na pravé straně konzola s ženskou bystou. [17] Druhé patro západní strany věže zdobí dvě hlavice s listovým dekorem, jedna z každé strany okna. [18] U hlavice napravo se ve spodní části nachází prstenec. [19] Vpravo mezi oknem a hlavicí je

---

⁸⁸ Viz Slavík (pozn. 20), s. 277.

⁸⁹ Ibidem, s. 277.

⁹⁰ Viz Kuča (pozn. 16), s. 648.

⁹¹ Viz Wirth (pozn. 9), s. 196.

⁹² Mencl, Vývoj středověkého portálu (pozn. 67), s. 126.

umístěn svorník se zpodobněným obličejem. [20] Oči, uražený nos i ústa jsou ještě patrná.

V přízemí na severní straně věže je nad původním vstupním portálem zazděn svorník se špatně zřetelným motivem. [21] Wirth interpretuje motiv jako beránka,⁹³ ale dle mého názoru se svým vzhledem spíše blíží interpretaci motivu jako lva od Frolíka.⁹⁴ V druhém patře severní strany věže napravo od okna je hlavice s listovým dekorem, ve spodní části s viditelným prstencem a napojením na dřík. [22]

Fragment neidentifikovatelného stavebního článku se nalézá na východním průčelí věže v druhém patře nalevo od okna. [23]

Na jižní straně věže v druhém patře jsou zazděny dva architektonické články, každý z jedné strany okna. Hlavici vpravo zdobí vytesaný rostlinný dekor. [24] Mužská konzola situovaná vlevo od okna má stylizovaně provedené vlasy a vousy. [25]

Zazděné architektonické články mohou pocházet z původního menšího presbytáře, nebo se jedná o nepoužité články pro loď či nerealizovanou pohřební kapli majitelů. Dle mého názoru byly nejpravděpodobněji umístěny v zaniklé koutové věži, jejichž počet by odpovídal dvěma patřům.⁹⁵ Díky těmto interpretacím bych tyto architektonické články datovala do konce 14. století.

V rohu mezi severní stranou věže a západní stranou lodě se nachází šnekové schodiště (první polovina 19. století⁹⁶) vedoucí do prvního patra západní hranolové věže a na emporu. [26] První patro schodiště osvětluje obdélné okénko směřující na západ. Střecha má podobu čtvrtiny jehlance, pod kterým probíhá římsa.

Ze severní strany kostela na místě prvního opěrného pilíře presbytáře přiléhá k lodi obdélná sakristie s barokním pravoúhlým portálem se světlíkem z let 1699-1736.⁹⁷ [27] Po stranách se nachází ucha s kapkami. Východní stranu sakristie prolamuje malé okno zakončené lomeným obloukem. Sakristii zastřešuje pultová střecha.

---

⁹³ Viz Wirth (pozn. 9), s. 196.

⁹⁴ Frolík, Záchraný archeologický výzkum (pozn. 22), s. 233.

⁹⁵ Viz Slavík (pozn. 20), s. 277.

⁹⁶ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 67.

⁹⁷ Ibidem, s. 62.

3.3 Interiér

Presbytář kryje šestipaprscitá klenba, na kterou na západní straně navazuje jedno pole křížové klenby. [28] Žebra mají tvar drobného klínu s vyžlabením přímo nasedajícím na svislé boky žebra,⁹⁸ stýkají se v hladkém kruhovém svorníku a dosedají na figurální konzoly, většinou s pětihrannými krycími deskami. Presbytář osvětlují čtyři lomená okna bez kružeb, která začínají na severovýchodní straně a končí na jižní. Zazděné okno nad oltářem (východní strana) nahrazuje okno kruhové.

Mezi unikátní prvky kostela patří soubor figurálních konzol ukončujících klenební žebra. První konzola na severní straně presbytáře u vítězného oblouku je zakončena obličejem zvrásněného staršího muže s plnovousem. [29] Tato konzola má jako jediná odlišnou krycí desku – kruhovou s dvěma prstenci. Na druhé konzole na severní straně se nalézá anděl s roztaženými křídly a rukama do stran, stylizovaným účesem dlouhým k bradě, přivřenými očima, vráskou na čele a pootevřenými ústy, jednoduchým splývavým šatem s výstřihem a rukávy zakončenými úzkou páskou. [30] Třetí konzola na severní straně presbytáře vyobrazuje ženskou polopostavu s vlnitými vlasy dlouhými k ramenům, s přivřenými očima a pootevřenými ústy. [31] Šat zvrásňuje rýhy vedoucí paralelně vedle sebe kolmo dolů. Čtvrtá konzola na východní straně, mužské poprsí, se podobá předchozí konzole. [32] Krátké vlasy má zvlněné, ústa jsou pootevřená. Pátá konzola na východní straně presbytáře, mužská tvář naturalistických rysů, má polodlouhé vlasy a otevřená ústa, ve kterých se zřetelně rýsují zuby. [33] Šestou konzolu na jižní straně vyobrazující ženské poprsí s úzkým obličejem dotváří stylizované vlasy po bradu a přivřená ústa. Po obou stranách poprsí se nachází obdélníky připomínající křídla skládající se ze čtyř horizontálně vedoucích trubcovitých útvarů, dole sešikmených a napojených na hrud'. [34] Na hrudi se nachází vystouplá páska ve tvaru písmene T. Sedmá konzola na jižní straně presbytáře zobrazuje štítonoše se zvlněnými vlasy dlouhými k ramenům. [35] Drží gotický půlený štít se znakem Vartenberků,⁹⁹ jehož spodní část směřuje doleva. Poslední, osmá konzola na jižní straně, znázorňuje masku starého muže s vlnitými kratšími vlasy a dlouhým plnovousem. [36] Celý soubor konzol vykazuje rozdílné umělecké hodnoty a dle analýzy předpokládám, že konzoly v presbytáři (společně se sakristií) jsou dílem dvou mistrů. První, který vytvořil štítonoše, dle mé analýzy zhotovil další figury jako

⁹⁸ Václav Mencl, *Tvary klenebních žebor v české gotické architektuře*, *Zprávy památkové péče* XI-XII, 1951-1952, s. 274 a 276.

⁹⁹ Šebek, *Skuteč ve středověku* (pozn. 30), s. 24.

polopostavy v presbytáři [30,31,32,34,35] a dvě konzoly v sakristii. Druhý mistr vysochal tři konzoly naturalistických rysů vysoké kvality [29, 33, 36].

V jižní stěně presbytáře se nalézá segmentovitě zaklenuté sedile z konce 14. století¹⁰⁰ s výškou přes dva metry. [37] Vyskytuje se zde kružba tvořena z motivů dvou půlnosů a jedné jeptišky vložených do jednoho velkého trojlistu.

Malý čtvercový sanktuář, situovaný východně od sedile, ukončuje nahoře trojúhelník. [38] Čtvercový výklenek nahoře zakončuje hrotitý oblouk s vepsaným trojlistem. Dvířka chybí, po pravé straně se nachází dva otvory po pantech. Žádný autor tento sanktuář nedatoval, avšak nic nenasvědčuje tomu, že by byl vytvořen v jiné době, než sedile a severní sanktuář z konce 14. století.

V severní zdi presbytáře je umístěný hlavní pískovcový sanktuář z konce 14. století¹⁰¹ s osekanou kamenosochařskou výzdobou. [39] Podle děr po stranách lze uvažovat o variantě, že se jednalo o dřevěné postranní zdobné prvky, které se čepem připevnily ke zdi.¹⁰² Obdélný tvar sanktuáře nahoře završuje trojúhelníkový tympanon, ve kterém se dnes nalézá již nečitelný kruhový kamenosochařský reliéf, který mohl zobrazovat veraicon,¹⁰³ anděla či Krista.¹⁰⁴ Původní černá kovaná dvířka sanktuáře tvoří ploché pruty kladené křížem přes sebe. V křížení dvířek jsou zanýtovány pozlacené nepravidelné čtyřcípé hvězdy. Čtvercové plochy mezi pruty vyplňují čtyřlísté kružby.

I když se ve své práci zabývám architektonickou a kamenosochařskou stránkou kostela, ráda bych zde zmínila velkou fresku nacházející se na severní stěně presbytáře. [40] Původní fresky,¹⁰⁵ které se vyskytovaly po celém presbytáři, byly odkryty roku 1872 pod biblickými nápisy z 16. století.¹⁰⁶

Západně od severního sanktuáře vede do sakristie jednoduchý lomený portál s nezdobeným vysokým soklem datovaným do druhé poloviny 16. století společně

---

¹⁰⁰ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 65.

¹⁰¹ Ibidem, s. 65

¹⁰² Ibidem, s. 44-45.

¹⁰³ Aleš Mudra, *Soupis sanktuarií v Českých zemích*, <https://www.academia.edu/29849502/>, vyhledáno 1. 2. 2019.

¹⁰⁴ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 65. – Slavík (pozn. 20), s. 276.

¹⁰⁵ Více informací o freskách v kostele Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči viz Josef Štěpánek, Chrám „Na nebe vzetí Panny Marie“ ve Skutči, Staré malby na stěně, in: *Památky archeologické a místopisné IX.*, č. 4, 1871-73, s. 423-24. – Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 14-15 a 46-48.

¹⁰⁶ Viz Wirth (pozn. 9), s. 198.

s přestavbou lodě kostela za Berků z Dubé.¹⁰⁷ [41] Sakristii kryje křížová klenba, jejíž žebra hruškového profilu se schází v kruhovém svorníku. Žebra zakončuje jehlancová konzola s párem prstenců a krycí deskou v jihozápadním rohu, [42] v severozápadním rohu se nachází konzola ve tvaru ženského obličejce hrubých rysů s otevřenými ústy, [43] konzolu v jihovýchodním a severovýchodním rohu zakrývá v dnešní době skříň, avšak dle fotografií ze stavebně-historického průzkumu vyplývá, že se jednalo o jehlancovou a figurální konzolu.

Presbytář a loď odděluje jednoduchý lomený vítězný oblouk, jehož hrana do lodi je seseknuta. Loď obdélného půdorysu prošla úpravou v druhé polovině 16. století, do které spadá zaklenutí lodi cihlovou valenou klenbou se třemi lunetovými výsečemi na každé straně a prolomení nových oken na severní straně.¹⁰⁸ [44] Strop zdobí štuková výzdoba s motivem gotizující síťové klenby. Pozdější výmalba stropu zakryla znaky pánů Berků a nápis o povýšení kostela z farního na děkanský (rok 1655).¹⁰⁹ Empora obíhá všechny tři uzavřené strany lodě a nese ji šest pilířů. Na emporu se dříve vstupovalo dnes již zazděným portálem z prvního patra jižní předsíně. [45] Dnes se na ni vchází ze šnekového schodiště na severozápadní straně kostela.

Na východní straně v interiéru přízemí západní věže vede do lodi lomený portál se třemi oblouny. [46] Jeho vysoký čtyřboký sokl v levé části nahrazuje novodobější kopie.

V druhém patře věže se ve špaletě výklenku jižního okna nalézají rytina hořícího města, pravděpodobně Skutče, kterou lze datovat do doby výstavby západní věže (po roce 1452).¹¹⁰ [47]

Jižní předsíň kryje valená klenba s výsečemi nad portály. V interiéru se zachoval fragment původního gotického čtyřstranného soklu vstupního portálu do lodi a na něm tři různě velké patky sloupků s navazujícími fragmenty ostění. [48] Dnes se do lodi vstupuje novějším portálem posunutým od původního širšího portálu mírně na západ. [49]

---

¹⁰⁷ Ibidem, s. 61.

¹⁰⁸ Ibidem, s. 61.

¹⁰⁹ Viz Wirth (pozn. 9), s. 198-199.

¹¹⁰ Viz Slavík (pozn. 20), s. 277.

Zajímavé nálezy se objevují v podkroví kostela, kde je u vítězného oblouku na severní straně situovaný fragment starší nástěnné malby s viditelnou částí lineární bordury a postavy, nejspíše světce, s fragmentem svatozáře a pláště. [50] Fragment omítky, která má lichoběžníkový tvar, ukazuje na starší způsob zastropení lodi dřevěnou bedněnou konstrukcí lichoběžníkového tvaru napodobující klenbu, díky které lze vidět původní výšku lodi, na níž poukazuje i nález konzoly bývalého východního štítu lodi v podkroví sakristie.¹¹¹

---

¹¹¹ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 55-58. – Václavík – Šeda (pozn. 15), s. 55.

4 Špitální kostel Božího Těla

Špitální kostel Božího Těla se nachází severně od Palackého náměstí ve Skutči, v ulici Smila Flašky. Kult Božího Těla se v našich zemích objevuje na počátku 14. století. Biskup Jan z Dražic mezi lety 1312-1318 vydal diecézní statuty, které nařídily přijetí svátku Božího Těla pražským biskupstvím. Obliba eucharistie vzrostla natolik, že se v druhé polovině 14. století vymeziily čtvrtěční bohoslužby k uctění Těla Páně. Jelikož se farní sítě budovaly nejpozději do poloviny 14. století, tak se zasvěcení Božího Těla u kostelů objevuje zřídka. Kostel Božího Těla ve Skutči společně s kostelem Božího Těla v Kopistech (okres Most), kostelem Božího Těla v Kraslicích (okres Sokolov) a s kostelem Božího Těla ve Svatém Tomáši blízko Vítkova Kamene (okres Český Krumlov) patří mezi výjimky. Nejstarší prameny o zasvěcení špitálního kostela ve Skutči pocházejí až z roku 1420.¹¹²

Měšťané přikoupili ke špitálu ve Skutči v 15. století část obce Holetín (okres Chrudim). Přibližně o dvacet let později přikoupili ještě část Prosetína (okres Chrudim).¹¹³ Další peněžní příjem špitálu poskytla část výtěžku z masných krámů, které stály pravděpodobně na kraji města Skutče.¹¹⁴ K dalším příjmům patřily například pronájmy luk, výtěžky některých občanů města Skutče a odvody ovsu, slepic a vajec sedláků z Holetína a Prosetína. Ti byli též vázáni pracovní povinností vůči špitálu.¹¹⁵ Provoz zajišťovaly i dary majetnějších obyvatel Skutče a okolí, kteří díky tomu mohli umístit do špitálu své známé.¹¹⁶

Stavba kostela Božího Těla spadá do období vlády Jana Smila Flašky z Pardubic. O výstavbě mohl pravděpodobně rozhodnout také na konci svého života jeho otec Vilém Flaška. Smlouvu na výstavbu špitálního kostela uzavřel Smil Flaška s pražským kameníkem Petrem Lútkou 8. března 1391,¹¹⁷ založen byl už roku 1387.¹¹⁸ Smil mu měl dodat veškerý materiál a finance.¹¹⁹ Sommer mylně datoval výstavbu

---

¹¹² Jan Hrdina, *Patrocinia, procesí poutě. Eucharistie v kultovní praxi pozdního středověku*, in: Aleš Mudra – Helena Zápalková – Jan Beránek et al., *V oplatce jsi všecek tajně: eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*, Praha 2017, s. 39.

¹¹³ Viz Otto (pozn. 25), s. 321., objevuje se zde starší název obce – Prasetín.

¹¹⁴ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 37.

¹¹⁵ Miroslav Akerman – František Horáček – Lada Koupilová – Věra Roušarová – Marie Šimková, *Archiv města Skutče, Inventář* (přístupný v Státním okresním archivu v Chrudimi), 1972, s. 3-4.

¹¹⁶ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 26.

¹¹⁷ Celé znění smlouvy viz Neuwirth (pozn. 4), s. 598.

¹¹⁸ Viz Wirth (pozn. 8), s. 205.

¹¹⁹ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 26.

kostela do 16. století.¹²⁰ Smlouva mezi Petrem Lútkou a Janem Smilem Flaškou definovala vzhled kostela. Výška celého kostela činila patnáct pražských loktů.¹²¹ Délka presbytáře dosahovala deseti pražských loktů a šířka osmi pražských loktů. Loď měřila dvacet loktů na délku a čtrnáct na šířku. V případě úmrtí Petra Lútky před dostavbou kostela definovala smlouva, že jeho pomocníci měli pokračovat ve stavebních pracích za stejných podmínek. Peníze by byly posléze vyplaceny Petrově manželce.¹²² Zakladatel špitálu pravděpodobně přenechal chvíli po samotné výstavbě špitálu a přilehlého kostela jeho provoz městské samosprávě. Přesto si nad špitálem a kostelem ponechal kontrolu a hlavní rozhodovací pravomoc.¹²³ Na stavbě se s Petrem Lútkou podílel jeho bratr, Jan Lútko.¹²⁴

Výstavbu dnešní budovy špitálu, kterou dokládá pamětní deska na jižní fasádě špitálu, datujeme do roku 1815. Nachází se na ní mimo jiné bývalý městský znak města Skutče ve tvaru polceného štítu. [57] Původní dřevěný špitál nahradila v roce 1815 nová přízemní budova špitálu s mansardovou střechou.¹²⁵ Na konci 19. století se špitální budova zvýšila o jedna patro. V první polovině 19. století se v areálu špitálního kostela nacházel hlavní skutečský hřbitov.¹²⁶

Město Skuteč mělo dva špitály – městský, který náležel ke kostelu Božího Těla a panský, který stával u kostela Nanebevzetí Panny Marie. Výstavbu dřevěného panského špitálu inicioval roku 1749 Štěpán Kinský.¹²⁷ Dnes již neexistuje.

4.1 Stavební vývoj

Hlavní stavební práce probíhaly po podepsání smlouvy na výstavbu kostela za pánů z Pardubic s bratry Lútky.

Oprava kostela spadá do roku 1812, což dosvědčuje zabílený chronogram v kněžišti. František Schmoranz restauroval stavbu mezi lety 1865-1866 po požáru,

---

¹²⁰ Sommer (pozn. 3), s. 245.

¹²¹ Jeden pražský/český loket = 59,3 centimetrů.

¹²² Viz Adámek (pozn. 6), s. 27.

¹²³ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 26.

¹²⁴ Viz Slavík (pozn. 20), s. 282. Někdy je příjmení Lútko psáno jako Loutka, viz. Viz Adámek (pozn. 6), s. 26.

¹²⁵ Viz Adámek (pozn. 6), s. 29.

¹²⁶ Viz Kuča (pozn. 16), s. 649.

¹²⁷ Viz Wirth (pozn. 8), s. 210.

který vypukl ve Skutči v roce 1862.¹²⁸ Poslední oprava vedená místním stavitelem Karlem Fialou na náklady města se uskutečnila roku 1926.¹²⁹

4.2 Exteriér

K obdélné lodi kostela přiléhá pětiboký presbytář. [58] Celý kostel, kromě západní části, obíhá pískovcový sokl. K nárožím lodi diagonálně přiléhají opěrné pilíře. Na místě severozápadního opěrného pilíře stojí v dnešní době úzká místnost navazující na špitál. Další dva opěrné pilíře se nacházejí uprostřed fasády lodi, na každé straně jeden. Presbytář obíhá dalších šest opěrných pilířů. Všechny mají po jednom ústupku zakončeném šikmou stříškou z plechu. Kromě kompletně omítnutého severního opěrného pilíře lodi mají všechny viditelná pískovcová nároží. Ze západní strany přiléhá ke kostelu jednopatrová špitální budova obdélného půdorysu.

Mezi opěrnými pilíři presbytáře prolamuje loď pět vysokých oken s lomeným záklenkem. Další dvě okna s lomeným záklenkem prolamují jižní stranu lodi kostela. V lomeném záklenku oken se nad dvěma trojlisty pokračujícími do středního prutu rozdělujícího okno na dvě části objevují tvary kružeb.

Kružba severního okna presbytáře, nenacházející se nad dvěma trojlisty, nýbrž nad dvěma lomenými oblouky, se skládá ze dvou segmentů tvořících čtyřúhelník, vrchního segmentu vypouklého, spodního vydutého. [58] Toto okno je jako jediné v presbytáři do poloviny výšky zazděné. Druhé okno na severovýchodní straně presbytáře má kruhový tvar kružby. [59] Třetí okno na východní [60] a čtvrté okno na jihovýchodní straně [61] mají stejný tvar čtyřlistu se zahrocenými obloučky. Páté okno na jižní straně presbytáře má kružbu ve tvaru sférického čtyřúhelníku umístěného nad dvěma oblouky. [62]

První okno v lodi kostela na jižní straně kostela směrem na východ má kružbu ve tvaru trojlistu [63] a druhé okno na jižní straně kostela směrem na západ, umístěné nad vstupním portálem, ve tvaru čtyřlistu. [64] Výška druhého okna činí dvě třetiny výšky ostatních oken v kostele. [65] František Schmoranz při restaurování kostela pravděpodobně doplnil chybějící části kružeb.¹³⁰

---

¹²⁸ Viz Wirth (pozn. 8), s. 205.

¹²⁹ Viz Slavík (pozn. 20), s. 282.

¹³⁰ Líbal (pozn. 13), s. 451.

Kostel míval dva vstupní portály – jeden na západní straně a jeden na jižní. Do kostela se vstupovalo vchodem vedoucím ze špitálu na západní straně kostela. V dnešní době je zazděný a zbyl z něj jen nepatrný ústupek na západní stěně. Lomený portál na jižní straně kostela má vysoký sokl. [66] Na něj navazují pruty ostění tvořené třemi oblouny s pěti výžlabky. Vrypy nacházející se na portále či opěrných pilířích, ale také na kamenosochařských člancích kostela Nanebevzetí Panny Marie, mají svůj mýtický původ. Obyvatelé věřili, že prášek z těchto sakrálních míst jim pomůže ochránit sebe, své blízké i dobytek před nemocemi.¹³¹

Sakristie, zastřešená pultovou střechou, přiléhá k severní části presbytáře a nachází se mezi dvěma opěrnými pilíři. [67] Prolamují ji tři okénka obdélného tvaru, z každé strany jedno. Menší a užší na bocích, větší okénko se objevuje na severní zdi sakristie.

Kostel kryje sedlová střecha. Uprostřed střechy se nalézá vížka s hodinami, ve které visí nejstarší skutečský zvon datovaný do roku 1460. Zvon odlil zvonař Petr z Vysokého Mýta.¹³²

4.3 Interiér

Loď klenou dvě pole křížové žebrové klenby. Žebra hruškového profilu ukončují jehlancové konzoly a mají stejný profil jako žebra v apsidě. Stýkají se ve dvou hladkých kruhových svornících. Na západní straně lodi se objevuje empora ze 17. století.¹³³ [64] Žebro s jehlancovou konzolou v severozápadním rohu kostela nezničila výstavba empory a probíhá přes její podlahu.

Loď od presbytáře odděluje lomený, na obou stranách seseknutý vítězný oblouk. Presbytář kryje jedno pole křížové klenby a zaklenuje jej šestipaprscitá klenba. [65] Žebra v presbytáři ukončují jehlancové konzoly a stýkají se ve dvou kruhových svornících, které zdobí prázdný štítek. Svorník na východní straně presbytáře má na boku vytesáno „L. 968“. Podle Wirtha se nápis nejspíše vztahuje na kapli, která zde pravděpodobně stávala před založením kostela.¹³⁴ Stěnu presbytáře prolamuje pět vysokých oken s kružbami.

---

¹³¹ Viz Slavík (pozn. 20), s. 282.

¹³² Ibidem, s. 281.

¹³³ Viz Wirth (pozn. 9), s. 207.

¹³⁴ Ibidem, s. 206.

Sanktuář z 15. století¹³⁵ je situovaný na severní straně presbytáře. [66] Tvoří ho dvojice postranních fiál s panely s trojlísty, které nahoře zakončuje kytka.¹³⁶ Nad čtvercovým otvorem s kovovými dvířky se nachází oblouk s hrotitým zakončením, na který nasedá křížová kytka. Mříž kovových dvířek sanktuáře tvoří pruty, které se horizontálně a vertikálně kříží.

Jižní stěnu presbytáře zdobí vysoké lomeně klenuté sedile bez kamenosochařské výzdoby.

Ve stěnách presbytáře lze spatřit dva náhrobní kameny z 16. století, třetí najdeme v lodi kostela. První, situovaný na severní stěně presbytáře, patří Johance Bavorské¹³⁷ a nese vyobrazení ženy v jednoduchém šatu pod obloukem, nad kterým objevíme desku s nápisem. [70] Ruce má položené na hrudi a v pravé drží knížku. Po její levé straně jí u nohou leží ukřižovaný Ježíš Kristus, pod nímž můžeme spatřit erb Trčků z Lípy.¹³⁸ Druhý náhrobek, umístěný na jižní stěně sakristie, náleží Marii Magdaléně Měřické z Lomnice¹³⁹ a nese erbovní znamení Pánů z Lomnice.¹⁴⁰ [71] Deska v kartuši nad erbem a rám kolem náhrobku nesou nápisy. Třetí náhrobek, patřící „Anně Zeydwiczowné ze Zeydwicz“¹⁴¹ se nachází zhruba uprostřed jižní stěny lodě. [69] Pod deskou s nápisem je vyobrazen erb, který se mi nepodařilo identifikovat.

Severní stranu presbytáře prolamuje jednoduchý segmentovitě lomený portál vedoucí do sakristie ze 17. století.¹⁴² Sakristii klenou dvě plackové klenby, které odděluje pas.

---

¹³⁵ Viz Kuča (pozn. 16), s. 649.

¹³⁶ Viz Wirth (pozn. 9), s. 207.

¹³⁷ Nachází se zde nápis: „*Letha 1598 w Sobotu Po Nediely IVBILATE ginak 18. dne Miesycze dubna Vsunula w panu bohu na Zamku Rychmburze Vrozena Panij Panij Johanka z Borowska, rozena Trezkowna z Lipy. A tuto pochowana lezy. Pan Buh racz dussy giegy milostiw byti.*“ Autorem přepisu je Karel Václav Adámek. Viz Adámek (pozn. 6), s. 28.

¹³⁸ Milan Buben, *Encyklopedie heraldiky*, Praha 1994, s. 186. – Jan Halada, *Lexikon české šlechty I., Erby, Fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*, Praha 1994, s. 166-167.

¹³⁹ Nápis: „*Letha Panie 1593 dne . . miesycze srpna ziwot swvg dokonala v milim Panv Bohv vsnvl vrozena pani Marige Magdalena Mezerziczka z Lomnicze, gegižo tielo tvto odpocziwa.*“ Autorem přepisu je Karel Václav Adámek. Viz Adámek (pozn. 6), s. 28.

¹⁴⁰ Viz Mysliveček (pozn. 49), s. 60.

¹⁴¹ Nápis: „*Letha Panie 1598 w patek po nowem Letie Vsunula W milym Panu Bohu vrozena Panij Anna Zeydwiczowna ze Zeydwicz a tuto Pochowana lezy. Pan Buh racz dussy gegy mylostiw byti a weseleho wzkrzissení Popržiiti. Amen.*“ Autorem přepisu je Karel Václav Adámek. Viz Adámek (pozn. 6), s. 28-29.

¹⁴² Viz Wirth (pozn. 8), s. 207.

5 Kostel Božího Těla ve Skutči v kontextu tvorby bratří Lútků

5.1 Jan a Petr Lútkové

Kostel Božího Těla postavili Jan a Petr Lútkové z Nového Města Pražského.

Jan Lútko, jinak také Jesco Lutka, Ješek nebo Johannes, působil na Novém Městě Pražském v letech 1382-1402.¹⁴³ S bratrem Petrem bydleli pravděpodobně již v roce 1366 v Opatovicích (okres Pardubice).¹⁴⁴ Bratrovi Petrovi byl ručitelem roku 1389 ve smlouvě týkající se výstavby věže kostela Panny Marie pod řetězem v Praze.¹⁴⁵

Petr Lútko, jinak také Pesco dictus Lutka, Pessco Lutka, Petrus, Pešek, doložen na Novém Městě Pražském v letech 1398-1409, se smlouvou z roku 1389 zavazuje jako „*Pesco murator*“ k výstavbě věže pražského johanitského kostela Panny Marie pod řetězem na Malé Straně za třináct a půl kopy grošů. Jeho ručitel, bratr Jan, zde nese označení „*Johannes Lutka eciam murator ipsius germanus*“.¹⁴⁶ Ve smlouvě z roku 1391 se „*magister Petrus dictus Lutka*“ zavázal se svým bratrem Oldřichem postavit kostel sv. Jakuba v Medonosech (okres Mělník) za třicet kop grošů, který se měl podobat kostelu sv. Jakuba Většího v Libiši (okres Mělník). V další smlouvě z roku 1391 se zavázal „*Pessco parlerius*“ postavit kostel Božího Těla ve Skutči za čtyřicet sedm a půl kopy grošů. Poslední zmínky o Petrovi končí v roce 1409.¹⁴⁷

5.1.1 Kostel sv. Jakuba v Medonosech

Smlouva na výstavbu kostela sv. Jakuba v Medonosech (okres Mělník) byla sepsána mezi Petrem Lútkem, „*Rzymco von Medonost*“ a farářem Francem 23. ledna 1391. Celá stavba měla stát necelých třicet pražských grošů.¹⁴⁸ Dle Vítovského se ve smlouvě zavázal Petr postavit kostel s bratrem Oldřichem,¹⁴⁹ avšak Neuwirthův přepis smlouvy ukazuje, že na stavbě se měli podílet všichni tři bratři.¹⁵⁰ Dle smlouvy se měl kostel podobat kostelu sv. Jakuba v Libiši.¹⁵¹

---

¹⁴³ Seznam domů, které všichni tři bratři vlastnili v Praze zmiňuje Václav Vladivoj Tomek, viz Václav Vladivoj Tomek, *Základy starého místopisu Pražského, Oddíl II., Nové město Pražské*, Praha 1870, s. 84, 94-95, 98.

¹⁴⁴ Vítovský, Lútko Jan (pozn. 17), s. 385.

¹⁴⁵ Ibidem, s. 385.

¹⁴⁶ Celé znění smlouvy z 23. ledna 1389 viz Neuwirth (pozn. 4), s. 596-597.

¹⁴⁷ Vítovský, Lútko Petr (pozn. 17), s. 385.

¹⁴⁸ Celé znění smlouvy viz Neuwirth (pozn. 4), s. 597.

¹⁴⁹ Vítovský, Lútko Petr (pozn. 17), s. 385.

¹⁵⁰ „...*quod Jessco et Ulricus fratres germani conpromiserunt manu coniuncta...*“ viz Neuwirth (pozn. 4), s. 597.

¹⁵¹ Ibidem, s. 597.

5.1.2 Kostel sv. Jakuba v Libiši

K výstavbě kostela sv. Jakuba v Libiši (okres Mělník) se nedochovala žádná smlouva. Podle Neuwirtha, který se odkazuje na smlouvu z roku 1391 týkající se výstavby kostela sv. Jakuba v Medonosech, lze za architekta pravděpodobně předpokládat Petra Lútka. Neuwirth předpokládá, že fráze „... *in eadem forma prout ecclesia in Lybysse est edificata...*“ poukazuje na to, že Petr Lútko musel velmi podrobně znát kostel sv. Jakuba v Libiši, čímž se otevírá možnost, že se na stavbě mohl podílet jako architekt. Sepsaná smlouva týkající se výstavby kostela v Medonosech datuje kostel sv. Jakuba v Libiši ante quem 1391.¹⁵² Podlaha kostel datuje do poloviny 14. století.¹⁵³ Líbal dataci kostela posouvá nejpozději do šedesátých let 14. století¹⁵⁴ a Chotěbor dataci mění na poslední čtvrtinu 14. století.¹⁵⁵ K západní straně lodi kostela v Libiši přiléhá věž z první poloviny 16. století.¹⁵⁶ Dle Chotěbora se s věží v původních plánech výstavby kostela počítalo.¹⁵⁷ Presbytář kryje křížová klenba, jejíž žebra dosedají na konzoly, které v horní části zdobí rostlinný nebo architektonický dekor ve tvaru pásu trojlístů a ve spodní části se nachází figurální motivy.¹⁵⁸ Presbytář prolamují čtyři okna s lomeným záklenkem, které vyplňuje kružba s jeptiškou. V interiéru kostela se nachází fresky z konce 14. století.¹⁵⁹

5.1.3 Kostel sv. Bartoloměje v Kočí

Kostel sv. Bartoloměje v Kočí (okres Chrudim)¹⁶⁰ založila 28. února 1397 královna Žofie Bavorská, druhá manželka krále Václava IV.¹⁶¹ Výstavba probíhala současně s dostavbou kostela Nanebevzetí Panny Marie v Chrudimi.¹⁶² František

---

¹⁵² Ibidem, s. 547.

¹⁵³ Antonín Podlaha, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, VI. Politický okres Mělnický*, Praha 1899, s. 67.

¹⁵⁴ Líbal (pozn. 13), s. 230-231.

¹⁵⁵ Petr Chotěbor, Kostel sv. Jakuba, Libiš, in: Klára Benešová et. al., *10. století architektury II. Architektura gotická*, Praha 2001, s. 230.

¹⁵⁶ Viz Podlaha (pozn. 153), s. 68.

¹⁵⁷ Viz Chotěbor (pozn. 155), s. 230.

¹⁵⁸ Viz Podlaha (pozn. 153), s. 68.

¹⁵⁹ Viz Chotěbor (pozn. 155), s. 230.

¹⁶⁰ Podrobněji se kostelem zabývá Roman Mikan, viz Roman Mikan, *Filiální kostel sv. Bartoloměje, apoštola v Kočí u Chrudimi* (bakalářská diplomová práce), Masarykova univerzita v Brně, Brno 2007.

¹⁶¹ Karel Chytil, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Chrudimském*, Praha 1900, s. 135.

¹⁶² Vladimír Hrubý – František Nesejt, *Vrcholně gotická sakrální architektura*, in: Ondřej Felcman (ed.), *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*, Praha 2009, s. 489.

Nesejt,¹⁶³ Dobroslav Líbal¹⁶⁴ a Roman Mikan¹⁶⁵ přisuzují autorství kostela (hlavně díky podobným půdorysům obou kostelů) bratřím Lútkům.

Čistě gotickou dispozici kostela, běžnou na konci 14. století, doplňují na západní straně kostela dřevěná věž a most (datované do druhé poloviny 17. století). Dřevěná kruchta pochází z roku 1678.¹⁶⁶

5.1.4 Věž kostela Panny Marie pod řetězem na konci mostu v Praze na Malé Straně

Roku 1389 byla uzavřena s Petrem a Janem Lútkou smlouva na zvýšení jedné z věží u kostela Panny Marie pod řetězem na konci mostu v Praze o deset loktů.¹⁶⁷ Velké trojlodí kostela nikdy nebylo dokončeno, dnes se zde nachází jen dvě západní věže, které nedosahují plánované výšky, a západní předsíň.¹⁶⁸ Dnešní kostel stojí na půdorysu bývalého gotického presbyteria.¹⁶⁹

5.1.5 Kostel sv. Petra a Pavla v Morašicích

Hrubý a Nesejt přisuzují autorství kostela sv. Petra a Pavla v Morašicích (okres Svitavy) bratřím Lútkům, kteří dle nich rozšířili původní kapli na větší kostel.¹⁷⁰ Na jednoduchou obdélnou loď navazuje presbytář s jedním polem křížové klenby a zaklenutím kněžiště šestipaprščitou klenbou. Na severní straně kostela stojí věž. Dle Matějky, Štěpánka a Wirtha má kostel statut farní od roku 1350.¹⁷¹ Líbal s datací kostela do třetí čtvrtiny 14. století souhlasí a též se zmiňuje o údajném autorství bratří Lútků.¹⁷²

---

¹⁶³ František Nesejt, Kostel sv. Bartoloměje v Kočí, in: *Listy katedry historie a Historického klubu pobočky Hradec Králové*, č. 10, 1996, s. 76.

¹⁶⁴ Viz Líbal (pozn. 13), s. 184.

¹⁶⁵ Viz Mikan (pozn. 160), s. 30.

¹⁶⁶ Václav Mencl, *Dřevěné kostelní stavby v zemích českých*, Praha 1927, s. 107.

¹⁶⁷ PV, ZV [Pavel Vlček, Zuzana Vsetečková], heslo Kostel P. Marie pod řetězem na konci mostu, in: Pavel Vlček a kol., *Umělecké památky Prahy, Malá Strana*, Praha 1999, s. 68.

¹⁶⁸ Viz Líbal (pozn. 13), s. 393.

¹⁶⁹ PS, PV [Petr Sommer, Pavel Vlček], heslo: Velkopřerovství maltézských rytířů (čp. 485/III), převorství s konventem a alumnátem (čp. 287/III) u kostela P. Marie pod řetězem na konci mostu, in: Pavel Vlček – Petr Sommer – Dušan Foltýn, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997, s. 460.

¹⁷⁰ Viz Hrubý – Nesejt (pozn. 162), s. 489.

¹⁷¹ Bohdan Matějka – Josef Štěpánek – Zdeněk Wirth, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, XXIX. Politický okres Litomyšlský*, Praha 1908, s. 134.

¹⁷² Viz Líbal (pozn. 13), s. 265.

5.2 Porovnání vybraných staveb bratří Lútků s kostelem Božího

Těla ve Skutči

Pro porovnání kostela Božího Těla ve Skutči s dalšími stavbami bratří Lútků jsem si vybrala dobře zachované kostely v Libiši a v Kočí i přes hypotetické autorství bratří Lútků u obou kostelů. Silně barokizovaný kostel sv. Jakuba v Medonosech s doloženým autorstvím bratří Lútků nelze kvůli nedostatku dochovaných původních gotických částí zařadit do analýzy.

Půdorysy všech tří kostelů si jsou velmi podobné. Na obdélnou loď navazuje pětiboký presbytář se sakristií na severní straně. Avšak u libišského kostela se na sakristii napojuje ze západní strany další místnost a ani se zde neobjevují opěrné pilíře lodi, jako u kostela ve Skutči a v Kočí.

Všechny tři zkoumané kostely mají obdélnou loď, ke které přiléhá presbytář s jedním polem křížové klenby a kněžištěm s šestipaprscitou klenbou. Hruškové nebo klínově vyžlabené tvary žeber se objevují ve všech třech kostelech. Tyto tvary žeber se často užívaly v druhé polovině 14. století a na začátku 15. století.¹⁷³ Kostel ve Skutči a v Libiši patří dle Mencla do jedné skupiny, jenž má jednoduchý hruškový profil žebra a řadí kostely do společné skupiny s kostelem Panny Marie Sněžné v Emauzích na Novém Městě Pražském či kostelem sv. Jakuba v Kutné Hoře.¹⁷⁴ Žebra s klínovým vyžlabením v kostele sv. Bartoloměje v Kočí mají dle Mencla analogii s kostelem sv. Trojice v Kutné Hoře, kaplí sv. Jiří na zámku v Českém Krumlově či kostelem sv. Jakuba Většího ve Slavětíně (okres Louny).¹⁷⁵

V kostele Božího Těla ve Skutči se v lodi nachází původní křížová klenba. V kostele sv. Bartoloměje v Kočí je loď kryta plochostropě s pomalovanými dřevěnými prkny, na kterých se nacházely zdobné pruhy a květinové vzory. Výzdobu datoval nápis „*Leta 1678*“ na stropě.¹⁷⁶ V osmdesátých letech 20. století došlo k odhalení původní výmalby stropu v kostele v Kočí, na němž se vyskytuje motiv s třinácti starozákonnými světcí namalovanými v gotickém stylu a motiv s ornamentálním dekorem, který připomíná předchozí renesanční malbu.¹⁷⁷ Podobné plochostropé zakrytí lodi najdeme

---

¹⁷³ Mencl, *Tvary klenebních žeber* (pozn. 78), s. 274 a 276.

¹⁷⁴ *Ibidem*, s. 276.

¹⁷⁵ *Ibidem*, s. 276.

¹⁷⁶ Viz Chytil (pozn. 161), s. 139.

¹⁷⁷ Viz Mikan (pozn. 160), s. 21.

také v kostele v Libiši, jehož výmalbu datuje Antonín Podlaha do druhé poloviny 17. století.¹⁷⁸

Kostely v Libiši a v Kočí mají na západní straně lodě věž, kostel ve Skutči nikoliv. Povrch věže u kostela sv. Bartoloměje v Kočí pokrývá šindel. Věž se odspodu směrem nahoru zužuje a na vrcholu ji zakončuje jehlanec. Na levém trámu v přízemí věže objevíme nápisy datující výstavbu věže, první vyřezaný: „*Leta Paně 1666,*“ druhý napsaný hrudkou: „*MATC Za povinosti Waclawa Borowce kostelnika postaveno.*“¹⁷⁹ K věži vede od západní strany dřevěný most. Věž u kostela sv. Jakuba v Libiši datuje Podlaha do první poloviny 16. století.¹⁸⁰ Chotěbor se odkazuje na nápis z roku 1541 umístěný ve věži, který může naznačovat, že celá věž byla postavena dodatečně. Avšak příklání se k tezi, že původní stavební plány od počátku s věží počítaly.¹⁸¹ Tuto tezi podporuje sloup v jihozápadním koutě lodi kostela, který nese hranolovou věž.

Lomené vstupní portály u kostelů v Libiši a ve Skutči mají po třech prutech v ostění. Portál kostela v Kočí má pruty dva s tvarem soklu, který se nachází u portálů z doby vlády krále Václava IV., např. v kostele sv. Jakuba Většího ve Slavětíně (okres Louny). Půdorys soklu se v polovině výšky mění na sešikmený a kopíruje tvar ostění. Tento způsob úpravy soklu se objevuje spíše u pravoúhlých portálů. Mencl datuje portál v Kočí do roku 1397.¹⁸² Většina pozdně gotických lomených portálů má jen jednoduché sešikmení hrany soklu a mezi ně patří portál kostela v Libiši datovaný kolem roku 1390.¹⁸³ Značně poškozená spodní část vstupního portálu kostela Božího Těla ve Skutči ztěžuje určení původního tvaru soklu, ale lze předpokládat i díky dataci výstavby kostela ve Skutči a datacím portálů v Libiši a Kočí, že tvar soklu měl podobný tvar jako u výše zmíněných kostelů.

Ve všech třech kostelech najdeme velmi dobře zachované sanktuáře umístěné na severní straně presbytáře. Sanktuáře v Libiši a Kočí zdobí stejný motiv – rozeta.¹⁸⁴ Motiv výrazné rozety na sanktuáriu umístěný mimo jižní Čechy (považováno za odkaz rodu Rožmberků) může mít symbolický význam. Starší významy květu jsou

¹⁷⁸ Viz Podlaha (pozn. 153), s. 70.

¹⁷⁹ Autorem přepisů je Karel Chytil. Viz Chytil (pozn. 161), s. 138.

¹⁸⁰ Viz Podlaha (pozn. 153), s. 68.

¹⁸¹ Viz Chotěbor (pozn. 155), s. 230.

¹⁸² Mencl, Vývoj středověkého portálu (pozn. 67), s. 127-128.

¹⁸³ Ibidem, s. 128.

¹⁸⁴ Aleš Mudra, *Obrazový a textový element: náměty, média, funkce*, in: Aleš Mudra – Helena Zápalková – Jan Beránek et al., *V oplatce jsi všecek tajně: eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*, Praha 2017, s. 125.

interpretovány jako jaro a s tím související obnova života a ukončení zimy (smrti). K těmto významům křesťanství připojilo spojitost se Zmrtvýchvstáním či Kristovými pašijemi, pokud se u motivů vyskytuje červená barva krve a trny z Kristovy koruny. Za nebeskou růží se označuje jak Panna Marie-coredemptrix (Pana Marie Spoluvykupitelka), tak i Ježíš Kristus.¹⁸⁵ Libišské sanktuárium má v trojúhelníkovém vimperku vložený trojlist. Římsu vimperku zdobí kraby a na vrcholu z něj vybíhá prut, který uprostřed zdobí prstenec a na vrcholu křížová kytka. Kočské sanktuárium zdobí lomený oblouk s vloženou trojlistou kružbou. Lomený oblouk sanktuária vybíhá na vrcholu do prutu zdobeného kytkou. Boční strany lomeného oblouku flankují dvě fiály, mezi nimiž spatříme dva květy. Naproti tomu se sanktuárium v kostele Božího Těla ve Skutči vyznačuje dle Mudry námětem kalichu s hostií odkazujícím k eucharistii.¹⁸⁶ Po bocích sanktuáře se nachází dvojice postranních fiál nahoře zakončených křížovou kytkou, které zdobí panely s gotickými nosy. Kočské sanktuárium Beránek datuje po roce 1397,¹⁸⁷ libišské sanktuárium po roce 1350¹⁸⁸ a skutečské sanktuárium po roce 1391.¹⁸⁹

Dle tvrzení již výše zmíněných autorů, že kostely sv. Jakuba v Libiši a sv. Bartoloměje v Kočí postavili bratři Lútkové, lze označit kostel v Libiši za jejich nejranější dílo. Odkazuje na to nejen datování sanktuaria Janem Beránkem po roce 1350,¹⁹⁰ ale i datace celé stavby Líbalem nejpozději do šedesátých let 14. století.¹⁹¹ Avšak kostel v Libiši se odlišuje od kostelů v Kočí a ve Skutči nejen absencí opěrných pilířů lodi, tak i tím (pokud je teze Benešovské pravdivá), že jako jediný kostel má na západní straně lodě gotickou věž. Výstavba kostela probíhala přibližně o třicet let dříve než ostatní stavby a dle mého názoru se autorství bratří Lútků u kostela v Libiši zdá nepravděpodobné. Smlouva na výstavbu kostela v Medonosech se zmínkou „...*in eadem forma prout ecclesia in Lybysse est edificata...*“ nemusí mít s autorstvím bratří Lútků nic společného a může se jednat jen o stavební vzor, který si vybrali sami objednatelé kostela v Medonosech.

---

¹⁸⁵ Ibidem, s. 129.

¹⁸⁶ Ibidem, s. 124.

¹⁸⁷ Jan Beránek, Podoba, typologie a vývoj sanktuárií, in: Aleš Mudra – Helena Zápalková – Jan Beránek et al., *V oplatce jsi všecek tajně: eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*, Praha 2017, s. 107.

¹⁸⁸ Ibidem, s. 105.

¹⁸⁹ Ibidem, s. 108.

¹⁹⁰ Ibidem, s. 107.

¹⁹¹ Viz Líbal (pozn. 13), s. 230-231.

6 Kostely Nanebevzetí Panny Marie a Božího Těla ve Skutči v kontextu gotické architektury východních Čech

6.1 Analogie s kostelem Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči

Mezi výrazné prvky kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči patří figurální konzoly v presbytáři a architektonické články zazděné do fasády západní věže kostela. Zazděné konzoly lze nalézt ve zvonici kostela sv. Vavřince ve Vysokém Mýtě (okres Ústí nad Orlicí). Pochází z původního kostela, který byl dle Wirtha založen koncem 13. století a jeho výstavba probíhala v první polovině 14. století.¹⁹² Hrubý a Nesejt posouvají dataci do padesátých až šedesátých let 14. století.¹⁹³ Na těchto konzolách se nachází hlava muže a postava zvířete, nejspíše býka.¹⁹⁴ Další zazděné konzoly, s mužskými obličejí, nalezneme na Litomyšlské bráně ve Vysokém Mýtě, které dříve pravděpodobně nesly archivoly oblouku brány.¹⁹⁵ Vysoké Mýto bylo společně s Chrudimí královské věnné město a objevovalo se u nich shodné řešení výzdoby konzol s figurálními motivy, které naznačují vliv parléřovské huti u kostela sv. Víta v Praze.¹⁹⁶

Analogie k figurálním konzolám v presbytáři kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči lze nalézt v jihozápadní věži kostela Nanebevzetí Panny Marie v Chrudimi (založen 1291, dobudován před husitskou válkou¹⁹⁷), kde se v interiéru vyskytují zoomorfně pojaté konzoly.

V kostele sv. Ducha v Hradci Králové se nachází v tzv. Královské předsíni, připojené mezi jižní věž a děkanskou sakristii (z poslední čtvrtiny 14. století¹⁹⁸), velmi kvalitně zpracované konzoly se zoomorfními a figurativními motivy. Touto předsíní přicházel panovník (v té době Eliška Pomořanská) na bohoslužby. Východisko tvorby sochařské výzdoby souvisí jako v kostelích v Chrudimi a Vysokém Mýtě s tradicí parléřovské huti.¹⁹⁹ Objevují se zde odvážně pojaté konzoly ve tvaru lidských monster, dále mužské masky, kterým vyrůstají z úst listy (podobný motiv najdeme na zazděném

---

¹⁹² Viz Wirth (pozn. 8), s. 106-107.

¹⁹³ Viz Hrubý – Nesejt (pozn. 162), s. 489.

¹⁹⁴ Ibidem, s. 108.

¹⁹⁵ Ibidem, s. 105.

¹⁹⁶ František Felcman (ed.), *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*, Praha 2009, s. 489.

¹⁹⁷ Viz Chytil (pozn. 161), s. 39.

¹⁹⁸ Vladimír Hrubý, *Katedrála sv. Ducha, kaple sv. Klimenta, biskupská rezidence*, Hradec Králové 2002, s. 47.

¹⁹⁹ Ibidem, s. 48.

svorníku na fasádě západní věže děkanského kostela ve Skutči a tento motiv byl ve velké oblibě v druhé polovině 14. století²⁰⁰) či zoomorfní motivy. Starší figurální konzoly se nachází v trojlodí kostela, jež bylo dokončeno na konci třetí čtvrtiny 14. století.²⁰¹ Dle Hrubého konzoly druhotně osadil při rekonstrukci kostela František Schmoranz, jenž většinu konzol doplnil. Hrubý nalézá východisko v parléřovské huti, i když konzoly nejsou tak vysoké kvality jako v tzv. Královské předsíni a datuje je do sedmdesátých nebo osmdesátých let 14. století.²⁰²

Kvalitně provedené zoomorfní a lidské konzoly jsou umístěny v kapli sv. Anny v klášterním kostele Nejsvětější Trojice v Sezemicích (okres Pardubice), které Hrubý s Nesejtem datují do počátku osmdesátých let 14. století.²⁰³ Další dvě mužské masky lze nalézt v rozích závěru presbytáře v kostela sv. Mikuláše v Krucemburku (okres Havlíčkův Brod, 15. století²⁰⁴). V blízkém okolí kostela najdeme nejbližší analogie v kostele sv. Václava v Lažanech (přibližně dva kilometry východně od Skutče), kde žebra presbytáře ukončuje sedm lidských a zvířecích konzol. V profánní architektuře se figurální konzola s maskou muže nachází v prvním patře gotické věže radnice v Poličce (z 15. století,²⁰⁵ okres Svitavy). Žádná figurální konzola výše jmenovaných staveb nemá tvar bysty, jako v kostele Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči, ale má tvar obličejů.

Nadpraží pravoúhlého portálu jižní předsíně kostela Nanebevzetí Panny ve Skutči zdobí naturalisticky vytesaná větev s osekanými bočními větvičkami. Ostění ukončuje vřetenová patka. Mencl datuje portál do doby okolo roku 1530.²⁰⁶ Analogie lze nalézt na nedalekém hradě Rychmburk v Předhradí (okres Chrudim). Za vlády Jindřicha z Valdštejna na rychmburském panství probíhala přestavba severního křídla hradu Rychmburk. Zřízení jižní předsíně kostela Nanebevzetí Panny Marie časově odpovídá s již výše zmíněnou přestavbou hradu.²⁰⁷ V prvním patře severního křídla hradu se objevují tři pravoúhlé portály zdobené osnovami prutů, které se v horních rozích portálu vzájemně přetínají. [50, 51, 52] Západní portál jako jediný nemá zdobné

---

²⁰⁰ Ibidem, s. 48.

²⁰¹ Ibidem, s. 40.

²⁰² Ibidem, s. 42-43.

²⁰³ Ibidem, s. 496.

²⁰⁴ Zdeněk Wirth, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, XXIII. Politický okres Chotěbořský*, Praha 1906, s. 46-47.

²⁰⁵ Josef Hlávka, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, XXII. Politický okres Poličský*, Praha 1906, s. 75.

²⁰⁶ Mencl, *Vývoj středověkého portálu* (pozn. 67), s. 151.

²⁰⁷ Viz Slavík (pozn. 20), s. 277.

zakončení prutů vřetenovou patkou. Další analogie k portálu skutečského kostela v areálu hradu Rychmburk najdeme na jižní straně bývalého pivovaru. [53] Jeho výška dosahuje poloviny výšky již výše zmíněných portálů na hradě.

Sanktuarium datované po roce 1391 napodobuje osobitým stylem sanktuária s postranními fiálami, jaké můžeme vidět například v kostele v Kočí.

6.2 Analogie s kostelem Božího Těla ve Skutči

Většina kostelů v menších městech procházela v průběhu let mnohými rekonstrukcemi, během kterých docházelo k vytlučení gotických kružeb lomených oken. Kostel Božího Těla ve Skutči patří ve východních Čechách mezi výjimky. V kostele sv. Jana Křtitele v Náchodě se v pravoúhlém presbytáři nalézají tři lomená okna se zachovalou kružbou. Dvě boční okna obsahují kružbu ve tvaru trojlistu (v každém okně s jinou variantou) umístěnou nad dvěma kružbovými nosy vedoucími do středního prutu. Východní okno člení tři kružbové trojlisty, nad kterými jsou umístěny další dvě jeptišky. Nad nimi spatříme dvě kružby ve tvaru čtyřlistu, které na vrcholu zakončuje kružba ve tvaru trojlistu. V presbytáři kostela sv. Petra a Pavla v Korouhvi (okres Svitavy) objevíme okno se stejnou kružbou (čtyřlist se zahrocenými obloučky) jako ve dvou oknech na východní straně presbytáře kostela Božího Těla ve Skutči.

Analogii často užívaného hruškového tvaru žebra lze nalézt ve významných kostelech východních Čech – presbytáři kostela Nanebevzetí Panny Marie v Chrudimi, v kostele sv. Vavřince ve Vysokém Mýtě (vystavěn v 1. polovině 14. století²⁰⁸)²⁰⁹ a v hlavní a jižní boční lodi kostela sv. Ducha v Hradci Králové (založen počátkem 40. let 14. století²¹⁰). Dalším příkladem hruškového tvaru žebra, tentokrát ve světské architektuře, je již výše zmíněné první patro gotické věže radnice v Poličce.

Neuwirth zmiňuje možnou souvislost výstavby kostela Božího Těla a kostela Nanebevzetí Panny Marie. Kostel Nanebevzetí Panny Marie datoval do druhé poloviny 14. století a nabízí teorii, že oba kostely mohly být prací bratří Lútků.²¹¹

---

²⁰⁸ Viz Chytil (pozn. 161), s. 107.

²⁰⁹ Mencl, *Tvary klenebních žeber* (pozn. 78), s. 276.

²¹⁰ Petr Piřha, *Katedrála sv. Ducha v Hradci Králové: komentovaný průvodce*, Hradec Králové 2012, s. 15.

²¹¹ Viz Neuwirth (pozn. 4), s. 540.

Základy kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči jsou však díky stavebně-historickému průzkumu od Ebela, Václavíka a Šedy a archeologickému průzkumu od Frolíka datovány k polovině 14. století.²¹² Archeologický průzkum Frolíka prokázal, že loď, presbytář i sakristie spadají do jedné stavební etapy a další stavební změny kostela musely probíhat v jeho nadzemní části. Výstavbu nejstarší části kostela lze datovat vládou Vartenberků na rychmburském panství do let 1328-1361.²¹³ Tento fakt dokazuje figurální konzola v presbytáři nesoucí rodový znak Vartenberků.

V presbytáři se nachází tři zajímavé anomálie. Za první anomálii považují rozdílnou kvalitu figurálních konzol v presbytáři. Druhou anomálií je nepravidelnost v koutových žebrech klenby presbytáře, které se přibližně metr nad zemí obloukově prohýbají a evokují začátek náběhu klenby. Toto prohnutí se neobjevuje na svazkových příporách, což Ebel, Václavík a Šeda vysvětlují tím, že na tak exponovaných místech bylo potřeba články vyměnit.²¹⁴ Za poslední anomálii pokládám nepoměr mezi původní výškou lodi a presbytáře, na kterou poukazuje nález konzoly s navazujícím náznakem původního staršího východního štítu na severovýchodním nároží lodi na půdě sakristie. Společně se zazděným nižším oknem na jižní straně lodi poukazují na to, že výška lodi měla původně o tři metry méně.²¹⁵

Pokud se uvažuje nad autorstvím kostela bratří Lútků, tak jen ve výstavbě zahrnující rozšíření kostela, jelikož jejich činnost ve Skutči se datuje až do doby vlády pánů z Pardubic (Vilém a Smil Flaška). Není doloženo, že by se bratři Lútkové vyskytovali ve Skutči před výstavbou kostela Božího Těla. Tím se nabízí čtvrtá interpretační možnost týkající se vzhledu kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči a doplnila by předchozí tři interpretační varianty původního vzhledu kostela od Ebela, Václavíka a Šedy.²¹⁶ S výstavbou špitálního kostela mohla vzniknout potřeba zvýšit kostel Nanebevzetí Panny Marie, aby (jako farní) vypadal větší a vyšší než kostel špitální. Mezi fakt patří i to, že v době výstavby kostela Božího Těla ve Skutči se Smil Flaška z Pardubic potýkal s finančními problémy.²¹⁷ Pokud zvažoval zvětšit kostel, tak mohl nechat zbourat jen střechu kostela a budovu jednoduše zvýšit. Tuto interpretaci

---

²¹² Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 60. – Frolík, Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu (pozn. 18), s. 10-11.

²¹³ Frolík, Záchranný archeologický výzkum (pozn. 22), s. 235-236.

²¹⁴ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 60.

²¹⁵ Viz Ebel – Václavík – Šeda (pozn. 14), s. 59.

²¹⁶ Ibidem, s. 59-60.

²¹⁷ Šebek, Skuteč ve středověku (pozn. 30), s. 25-26.

podporují koutové prohnuté přípory v presbytáři, které nebyly pravděpodobně z finančních důvodů vyměněny. Avšak do dnešní doby neproběhlo provedení sond do zdiva kostela, které by tuto interpretaci mohly potvrdit. Za Smila Flašky mohly být doplněny figurální konzoly v presbytáři kostela bratry Lútky, kteří byli též kameníci a vysvětlilo by to rozdílnou kvalitu těchto článků. Další dochované figurální konzoly v kostelech bratří Lútků se nachází v jejich domnělé stavbě kostela Libiši, avšak odlišné kvality než ve Skutči. Jak jsem již výše zmínila, dle mého mínění není stavba v Libiši jejich dílem.

Teorií o původu zazděných kamenosochařských článků na fasádě západní věže kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči je vícero. Mnoho autorů se domnívá, že zazděné články pochází z původního presbytáře kostela, avšak tato teze se zdá být nepravděpodobná. Výstavba kostela spadá do období vlády rodu Vartenberků, jejichž rodový štítek objevíme na jedné figurální konzole v presbytáři kostela Nanebevzetí Panny Marie. Nelze předpokládat, že další vládnoucí rody na rychmburském panství nechaly vytesat figurální konzolu se štítkem jejich předchůdců a následně ji umístily do presbytáře skutečského kostela. Též nelze předpokládat, že by se ještě za vlády rodu Vartenberků přestavoval presbytář v té době nově postaveného kostela. Mezi pravděpodobnější teorie spadají interpretace Líbala a Slavíka. Líbal se domnívá, že tyto architektonické zazděné články pochází z bývalé gotické lodi tohoto kostela.²¹⁸ Slavík se též přiklání k této variantě, ale podotýká, že mohly být umístěny ve starší koutové věži na severozápadní straně kostela zbořené před výstavbou nové věže (počet osm by odpovídal dvěma patrům věže) či nerealizované pohřební kapli majitelů (pánů z Pardubic).²¹⁹ Za nejpravděpodobnější variantu považují jejich původní umístění v bývalé koutové věži, jenž byla zbořena po polovině 15. století a v tom období započala výstavba věže západní. Přestavba lodi kostela se odehrála až v 2. polovině 16. století, takže by články byly do západní věže zazděny dodatečně. O plánované pohřební kapli majitelů se zmiňují jen Slavík.

Severní portál kostela Nanebevzetí Panny Marie mohl sloužit jako vchod do původní koutové věže kostela na severozápadním nároží lodi. Jeho přemístění a následné zazdění do západní věže mohlo následovat po zbourání koutové věže kostela. Portál se vyznačuje plastickým ostěním a jednotlivé pruty mají vlastní patky. Na

---

²¹⁸ Viz Líbal (pozn. 13), s. 450.

²¹⁹ Viz Slavík (pozn. 20), s. 277

vrcholu portálu se nachází náběh na křížovou kytku, kterou dnes nahrazuje druhotně zazděný svorník. Záklenek portálu lemuje lišta s kraby opírající se o konzoly, které jsou ukončeny kraby. Slavík nabízí interpretaci, že tento portál byl původně určen pro kostel Božího Těla ve Skutči, ale kvůli své velikosti nebyl vybrán,²²⁰ což by posunulo dataci portálu kolem roku 1380 přibližně od deset až dvacet let dopředu. V té době vládl na rychmburském panství Vilém a později Smil Flaška, kteří měli příbuzného pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic, díky němuž mohl mít dobré kontakty s pražskými kameníky (analogie v Praze – západní portál kostela Matky Boží před Týnem v Praze kolem roku 1380²²¹). Není však známo, že by se na stavbách bratří Lútků vyskytoval podobný typ portálu. Avšak Vilém a Smil se mohli snažit zvýšit prestiž města i kvalitně provedenými stavbami s kvalitními kamenosochařskými realizacemi od pražských umělců. Pro takto bohatě zdobený portál z období osmdesátých let 14. století jsem ve východních Čechách nenalezla analogie.

..

---

²²⁰ Ibidem, s. 277.

²²¹ Mencl, Vývoj středověkého portálu (pozn. 67), s. 126.

Závěr

Cílem předkládané bakalářské práce bylo pokusit se komplexně analyzovat kostel Nanebevzetí Panny Marie a kostel Božího Těla ve Skutči. Skuteč, ač na sakrální architektonické památky bohatá, jak dokládá tato bakalářská práce, není příliš známa odborné veřejnosti. Snažila jsem se dát oba kostely do kontextu s pražskými staviteli a kameníky, bratry Lútky.

Děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie obestírají otázky, k jejichž zodpovězení chybí archivní prameny. Kostel zaujme souborem různě kvalitně zpracovaných figurálních konzol v presbytáři a dvou konzol v sakristii. Další soubor figurálních konzol, hlavic s listovým dekorem a svorníků se nachází na fasádě západní věže kostela. Tyto kvalitou neucelené soubory nejsou dodnes přesně datovány (kromě jedné konzoly – štítonoše s erbem Vartenberků, jejichž vláda spadá do období přibližně druhé třetiny 14. století). Lze se domýšlet, že zazděné konzoly na věži mohl vytvořit stejný mistr, který se podílel na části konzol v kostele. Nabízí se interpretace, zda bratři Lútkové při svém pobytu ve Skutči, kdy stavěli kostel Božího Těla, nedoplňovali soubor figurálních konzol v kostele Nanebevzetí Panny Marie, či se přímo nepodíleli na zvýšení kostela (zvýšení dokládá již výše zmíněný stavebně-historický průzkum od Ebela, Václavíka a Šedy). Smil Flaška z Pardubic, panovník rychmburského panství a mladší bratr pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic, měl zajisté ambiciózní stavební plány, které dokládá výstavba špitálu a přilehlého kostela Božího Těla ve Skutči, na kterou si pozval pražské stavitele, bratry Lútky. Není tedy vyloučeno, že se za jejich pomoci pokusil rozšířit kostel Nanebevzetí Panny Marie a doplnil jeho kamenosochařskou výzdobu. Z období jeho vlády na rychmburském panství pochází i realizace bohatě zdobeného severního portálu západní věže kostela Nanebevzetí Panny Marie, jenž nemá ve východních Čechách analogie a lze se domnívat, že si na jeho realizaci pozval pražské kameníky, či že ho vysochali samotní bratři Lútkové, nejspíše původně pro špitální kostel, pro který nakonec nebyl vybrán. Jeho následovné umístění lze předpokládat do bývalé koutové věže děkanského kostela ve Skutči a po jeho zbourání jeho přesunutí do západní věže.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie lze rozdělit do několika stavebních etap, které měnily vzhled kostela. Není archivně doloženo, zda výška presbytáře je původní, či byla zvýšena. Po polovině 15. století byla zbořena severozápadní koutová věž, kterou nahradila věž západní. Přestavba lodě kostela za Berků z Dubé po roce 1557 zničila její

gotický ráz. Za poslední pozoruhodnou kamenosochařskou součást kostela lze považovat portál vedoucí do jižní předsíně děkanského kostela ze závěru první třetiny 16. století za vlády Jindřicha z Valdštejna, jehož analogie lze nalézt na nedalekém správním sídle panství – hradu Rychmburku.

Špitální kostel Božího Těla jako jeden z mála gotických realizací není dílem anonymních autorů. Výstavbu dokládá smlouva z roku 1391 sepsaná mezi Smilem Flaškou z Pardubic a Petrem Lútkou. Kostel byl renovován Františkem Schmoranzem roku 1862. I přesto si zachoval původní gotický ráz, jenž dokazují zachované klenby lodě i presbytáře, kružbová okna či sanktuář na severní straně presbytáře.

Resumé

Předkládaná bakalářská práce se zaměřuje na rozbor gotické architektury a kamenosochařské výzdoby kostela Nanebevzetí Panny Marie a kostela Božího Těla ve Skutči. Popisuje zdejší historickou situaci Skutče od konce 12. století do druhé poloviny 15. století. Kostel Nanebevzetí Panny Marie a kostel Božího Těla ve Skutči je také zkoumán v kontextu soudobé gotické architektury ve východních Čechách.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zpracování veškerých dohledaných informací k oběma kostelům a přispění k jejich architektonickému a kamenosochařskému popisu. Důležitou součástí práce tvoří kapitoly 3.1, 3.2 a 3.3 (kostel Nanebevzetí Panny Marie) a 4.1 a 4.2 (kostel Božího Těla) věnující se průběhu výstavby obou kostelů, popisu a analýze jejich architektury a kamenosochařské výzdoby. Součástí této bakalářské práce je srovnání kostela Božího Těla od stavitelů Petra a Jana Lútky s jejich dalšími stavbami.

Summary

This bachelor thesis provides an analysis of the gothic architecture and stone sculpture decoration of the Church of the Assumption of the Virgin Mary and Church of the Body of God in Skuteč. It describes local historical situation in Skuteč from the late 12th century till the second half of 15th century. The Church of the Assumption of the Virgin Mary and Church of the Body of God in Skuteč is then also examined in relation to other contemporary sacral architecture in eastern Bohemia.

The primary goal of this thesis is to compile of all traced information about both churches and contribute to their architectonic and stone sculpture description. The key chapter 3.1, 3.2 and 3.3 (the Church of the Assumption of the Virgin Mary) and 4.1 and 4.2 (the Church of the Body of God) are dedicated to the history of the building, descriptions and analysis of their architectonic and stone sculpture decoration. A significant part of this bachelor thesis is comparison of the Church of the Body of God built by Petr and Jan Lútka with their other churches.

Seznam použité literatury a pramenů

PRAMENY

Miroslav Akrman – František Horáček – Lada Koupilová – Věra Roušarová – Marie Šimková, *Archiv města Skutče, Inventář* (přístupný ve Státním okresním archivu v Chrudimi), 1972.

R. David – V. Kout, *Skuteč. Stavebně-historický rozbor historického jádra* (přístupný ve Státním okresním archivu v Chrudimi), Praha 1971.

Martin Ebel – František R. Václavík – Bohdan Šeda, *Skuteč – Kostel Nanebevzetí P. Marie, Stavebněhistorický průzkum* (přístupný v děkanství Skutče), Pardubice 2003.

Jan Frolík, *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na lokalitě Skuteč – kostel N. P. Marie, Akce: odvodnění* (přístupný v Archeologickém ústavu AV ČR Praha), Praha 2007.

Roman Mikan, *Filiální kostel sv. Bartoloměje, apoštola v Kočí u Chrudimi* (bakalářská diplomová práce), Masarykova univerzita v Brně, Brno 2007.

Roman Mikan, *Stavitel František Schmoranz starší* (magisterská diplomová práce), Masarykova univerzita v Brně, Brno 2013.

LITERATURA

Karel Václav Adámek, *Město Skuč*, Praha 1901.

Jan Beránek, Podoba, typologie a vývoj sanktuárií, in: Aleš Mudra – Helena Zápalková – Jan Beránek et al., *V oplatce jsi všecek tajně: eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*, Praha 2017, s. 91-123.

Josef Bořek, *Chrast u Chrudimě, Skuteč, Luže, Ležáky*, Chrast u Chrudimě 1987.

Milan Buben, *Encyklopedie heraldiky*, Praha 1994.

Jiří Čarek, *Městské znaky v českých zemích*, Praha 1985.

Jan Frolík, *Archeologické nálezy a minulost Skutečska*, Skuteč 1982.

Jan Frolík, Počátky pravěkého a středověkého osídlení Skutečska, in: Emil Voráček a kol., *Dějiny Skutče*, Skuteč 2011, s. 9-20.

Jan Frolík, Záchranný archeologický výzkum kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči (příspěvek archeologie k počátkům Skutče), in: *Chrudimský vlastivědný sborník* 17, Chrudim 2013, s. 215-262.

Jan Halada, *Lexikon české šlechty I., Erby, Fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*, Praha 1994.

Josef Hlávka, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, XXII. Politický okres Poličský*, Praha 1906.

Zdeňka Hledíková, Limitační listiny litomyšlského biskupství, *Archivní časopis* 2, ročník 59, 2009, s. 105-113.

JH [Jiřina Hořejší], heslo: Skuteč, in: Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech* 3, P-Š, Praha 1980, s. 329-332.

Jan Hrdina, Patrocinia, procesí poutě. Eucharistie v kultovní praxi pozdního středověku, in: Aleš Mudra – Helena Zápalková – Jan Beránek et al., *V oplatce jsi všecek tajně: eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*, Praha 2017, s. 39-52.

Vladimír Hrubý, *Katedrála sv. Ducha, kaple sv. Klimenta, biskupská rezidence*, Hradec Králové 2002.

Vladimír Hrubý – František Nesejt, Vrcholně gotická sakrální architektura, in: Ondřej Felcman (ed.), *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*, Praha 2009, s. 485-492.

Petr Chotěbor, Kostel sv. Jakuba, Libiš, in: Klára Benešová et. al., *10. století architektury II. Architektura gotická*, Praha 2001, s. 230.

Karel Chytil, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Chrudimském*, Praha 1900.

Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. IV. díl, Pro-Sto*, Praha 2004.

Dobroslav Líbal, *Katalog gotické architektury v České republice do husitských válek*, Praha 2001.

Václav Mencl, *Dřevěné kostelní stavby v zemích českých*, Praha 1927.

Václav Mencl, Tvary klenebních žeber v české gotické architektuře, *Zprávy památkové péče* XI-XII, 1951-1952, s. 268-281.

Václav Mencl, Vývoj středověkého portálu v českých zemích, *Zprávy památkové péče* XX, 1960, s. 112-151.

Aleš Mudra, Obrazový a textový element: náměty, média, funkce, in: Aleš Mudra – Helena Zápalková – Jan Beránek et al., *V oplatce jsi všecek tajně: eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*, Praha 2017, s. 124-148.

Aleš Mudra, *Soupis sanktuarií v Českých zemích*, <https://www.academia.edu/29849502/>, vyhledáno 1. 2. 2019.

Milan Mysliveček, *Erbovník kniha o znacích i osudech rodů žijících v Čechách a na Moravě podle starých pramenů a dávných ne vždy věrných svědectví*, Praha 1993.

Zdeněk Nejedlý, *Dějiny města Litomyšle a okolí, Díl 1., Dějiny kláštera a biskupství litomyšlského (do roku 1421)*, Litomyšl, 1903.

František Nesejt, Kostel sv. Bartoloměje v Kočí, in: *Listy katedry historie a Historického klubu pobočky Hradec Králové*, č. 10, 1996, s. 73-78.

Joseph Neuwirth, *Geschichte der Bildenden Kunst in Böhmen von Tode Wenzels III. bis zu den Hussitenkriegen*, Praha 1893, s. 340.

JH [Jan Otto], heslo: Skuteč, in: Jan Otto, *Ottův Slovník naučný, ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, 23. díl*, Praha 1905, s. 320-321.

Petr Piřha, *Katedrála sv. Ducha v Hradci Králové: komentovaný průvodce*, Hradec Králové 2012.

Antonín Podlaha, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, VI. Politický okres Mělnický*, Praha 1899.

Jan Karel Rojek, Biskupství Litomyšlské, *Památky archeologické a místopisné IX*, 1872, s. 737-758.

August Sedláček, *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty*, Svazek 3, Praha 2002.

Josef František Jaroslav Schaller, *Topographie des Königreichs Böhmen: darinn alle Städte, Flecken, Herrschaften, Schlösser, Landgüter, Edelsitze, Klöster, Dörfer, wie auch verfallene Schlösser und Städte unter den ehemaligen, und jetzigen Benennungen sammt ihren Merkwürdigkeiten beschrieben werden. Chrudimer Kreis*, Praha 1789, s. 179-180.

Jiří Slavík, Významné architektonické památky, in: Emil Voráček a kol., *Dějiny Skutče*, Skuteč 2011, s. 275-296.

Johann Gottfried Sommer, *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt 5, Chrudimer Kreis*, Praha 1837, s. 245-246.

PS, PV [Petr Sommer, Pavel Vlček], heslo: Velkopřerovství maltézských rytířů (čp. 485/III), převorství s konventem a alumnátem (čp. 287/III) u kostela P. Marie pod řetězem na konci mostu, in: Pavel Vlček – Petr Sommer – Dušan Foltýn, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997, s. 457-461.

František Šebek, Skuteč ve středověku, in: Emil Voráček a kol., *Dějiny Skutče*, Skuteč 2011, s. 21-44.

František Šebek, Doba pánů z Pardubic a vznik města, in: František Šebek a kol., *Dějiny Pardubic, 1. díl*, Pardubice 1990, s. 54.

Josef Štěpánek, Chrám „Na nebe vzetí Panny Marie“ ve Skutči, Staré malby na stěně, in: *Památky archeologické a místopisné IX.*, č. 4, 1871-73, s. 423-24.

Jaroslav Teplý, Osady statku hradu Rychmburk v deskovém vkladu z roku 1392, in: *Sborník vědeckých prací Univerzity Pardubice, série C, Ústav jazyků a humanitních studií 5*, Pardubice 1999, s. 93-113.

Václav Vladivoj Tomek, *Základy starého místopisu Pražského, Oddíl II., Nové město Pražské*, Praha 1870.

Františka R. Václavík – Bohdan Šeda, Problém s interpretací reliktu konstrukce v podkroví kostela Nanebevzetí P. Marie ve Skutči, in: *Dějiny staveb*, Plzeň 2003, s. 55-58.

PV, ZV [Pavel Vlček, Zuzana Všečeková], heslo Kostel P. Marie pod řetězem na konci mostu, in: Pavel Vlček a kol., *Umělecké památky Prahy, Malá Strana*, Praha 1999, s. 68-75.

JV [Jakub Vítovský], heslo Lůtka Jan, in: Pavel Vlček (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s. 385.

JV [Jakub Vítovský], heslo Lůtka Petr, in: Pavel Vlček (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s. 385.

Zdeněk Wirth, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, XXIII. Politický okres Chotěbořský*, Praha 1906.

Zdeněk Wirth, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, XVI. Politický okres Vysokomýtský*, Praha 1902.

Seznam obrazové přílohy

Autorkou fotografií je, pokud není uvedeno jinak, Tereza Jelínková.

1. Skuteč, dnešní erb. Foto: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Skute%C4%8D>, vyhledáno 2. 5. 2019.
2. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, půdorys. Reprofoto: Martin Ebel – František R. Václavík – Bohdan Šeda, *Skuteč – Kostel Nanebevzetí P. Marie, Stavebněhistorický průzkum* (přístupný v děkanství Skutče), Pardubice 2003.
3. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, pohled ze severozápadu.
4. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, presbytář – průčelí, konec 14. století.
5. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, severní průčelí lodi s pozůstatkem bývalé koutové věže.
6. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, jižní průčelí kostela.
7. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, jižní předsíň, závěr 1. třetiny 16. století.
8. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál jižní předsíně, okolo roku 1530.
9. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál jižní předsíně, detail, okolo roku 1530.
10. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál jižní předsíně, detail patky, okolo roku 1530.
11. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, západní věž, pohled od severu, 2. polovina 15. století.
12. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, západní věž, pohled od východu, 2. pol. 15. století.
13. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, západní portál věže na západu, polovina 19. století.
14. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, severní portál věže na západu.
15. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, severní portál věže na západu, detail.
16. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná konzola, ženská (?) hlava, přízemí západní strany věže, vlevo od okna.
17. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná konzola, ženské poprsí, přízemí západní strany věže, vpravo od okna.
18. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná hlavice s listovým dekorem, druhé patro západní strany věže, vlevo od okna.

19. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná hlavice s listovým dekorem, druhé patro západní strany věže, vpravo od okna.
20. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděný svorník, druhé patro západní strany věže, vpravo mezi oknem a druhotně zazděnou hlavicí.
21. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděný svorník nad severním portálem jižní strany věže.
22. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná hlavice s listovým dekorem, druhé patro severní strany věže, vpravo od okna.
23. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděný fragment neidentifikovatelného stavebního článku, druhé patro východní strany věže, vlevo od okna.
24. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná hlavice s listovým dekorem, druhé patro jižní strany věže, vpravo od okna.
25. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná konzola, mužská hlava, druhé patro jižní strany věže, vlevo od okna.
26. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, šnekové schodiště, 1. pol. 19. století.
27. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sakristie – portál, 2. polovina 18. století.
28. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, presbytář – interiér, konec 14. století.
29. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, starší muž s plnovousem, severní strana u vítězného oblouku.
30. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, anděl, severní strana.
31. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, ženská bysta, severní strana.
32. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, mužská bysta, východní strana.
33. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, mužská tvář naturalistických rysů, východní strana.
34. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, anděl (?), jižní strana.
35. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, štítonoš, jižní strana.

36. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, starší muž, jižní strana.
37. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sedile v presbytáři, jižní strana, konec 14. století.
38. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sanktuář v presbytáři, jižní strana.
39. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sanktuář v presbytáři, severní strana, konec 14. století.
40. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, fresky v presbytáři, severní strana.
41. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál vedoucí do sakristie, 2. polovina 16. století.
42. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, jehlancová konzola sakristii.
43. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v sakristii, ženský obličej, jihozápadní roh.
44. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, loď, 2. polovina 16. století.
45. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, zazděný vstup na emporu z jižní předsíně.
46. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál vedoucí do lodi kostela na západní straně kostela v přízemí západní věže.
47. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, rytina hořícího města, špaleta jižního okna západní věže, druhé patro, po roce 1452.
48. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, fragmenty staršího portálu vedoucího z jižní předsíně do lodi, 1. třetina 16. století.
49. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál vedoucí z jižní předsíně do lodi, 2. polovina 16. století.
50. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, fragment nástěnné malby v podkrovní lodi kostela, východní strana, severní část. Reprofoto: Martin Ebel – František R. Václavík – Bohdan Šeda, *Skuteč – Kostel Nanebevzetí P. Marie, Stavebněhistorický průzkum* (přístupný v děkanství Skutče), Pardubice 2003.
51. Rychmburk, první patro severního křídla hradu, západní portál, kolem 1530.
52. Rychmburk, první patro severního křídla hradu, severní portál, kolem 1530.
53. Rychmburk, první patro severního křídla hradu, východní portál, kolem 1530.
54. Rychmburk, bývalý pivovar, portál na jižní straně, kolem 1530.
55. Skuteč, kostel Božího Těla, pohled od jihu.
56. Skuteč, kostel Božího Těla, presbytář – průčelí.

57. Skuteč, kostel Božího Těla, pamětní deska na budově špitálu, 1815.
58. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, čtyřúhelník, severní strana.
59. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, kruh, severní strana.
60. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, čtyřlíst se zahrocenými obloučky, východní strana.
61. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, čtyřlíst se zahrocenými obloučky, východní strana.
62. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, sférický čtyřúhelník, jižní strana.
63. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v lodi, trojlíst, jižní strana směrem na východ.
64. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v lodi, čtyřlíst, jižní strana směrem na západ.
65. Skuteč, kostel Božího Těla, loď, jižní strana.
66. Skuteč, kostel Božího Těla, portál, jižní strana lodi kostela.
67. Skuteč, kostel Božího Těla, sakristie.
68. Skuteč, kostel Božího Těla, empora, 17. století.
69. Skuteč, kostel Božího Těla, presbytář.
70. Skuteč, kostel Božího Těla, sanktuář, severní strana presbytáře, 15. století.
71. Skuteč, kostel Božího Těla, náhrobek Johanky Bavorské, severní strana presbytáře, 16. století.
72. Skuteč, kostel Božího Těla, náhrobek Marie Magdalény Měřické z Lomnice, jižní strana presbytáře, 16. století.
73. Skuteč, kostel Božího Těla, náhrobek „*Anny Zeydniczowné ze Zeydnicz*“, jižní strana lodi, 16. století.
74. Skuteč, kostel Božího Těla, půdorys. Reprofoto: Zdeněk Wirth, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, XVI. Politický okres Vysokomýtský*, Praha 1902, s. 205.
75. Medonosy, kostel sv. Jakuba. Foto: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jakuba_Star%C5%A1%C3%ADho_\(Medonosy\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jakuba_Star%C5%A1%C3%ADho_(Medonosy)), vyhledáno 28. 4. 2019.

76. Libiš, kostel sv. Jakuba. Foto:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jakuba_V%C4%9Bt%C5%A1%C3%ADho_\(Libi%C5%A1\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jakuba_V%C4%9Bt%C5%A1%C3%ADho_(Libi%C5%A1)), vyhledáno 28. 4. 2019.

77. Kočí, kostel sv. Bartoloměje.

78. Kostel Panny Marie pod řetězem na konci mostu v Praze na Malé Straně. Foto:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_Panny_Marie_pod_%C5%99et%C4%9Bzem, vyhledáno 28. 4. 2019.

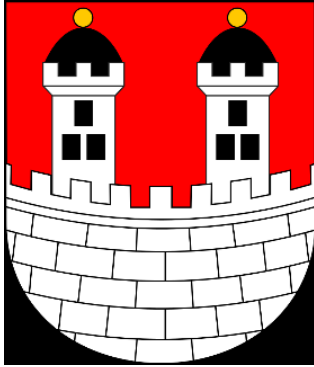
79. Morašice (okres Svitavy), kostel sv. Petra a Pavla. Foto:

<https://www.turistika.cz/mista/morasice-kostel-sv-petra-a-pavla/detail>,
vyhledáno 28. 4. 2019.

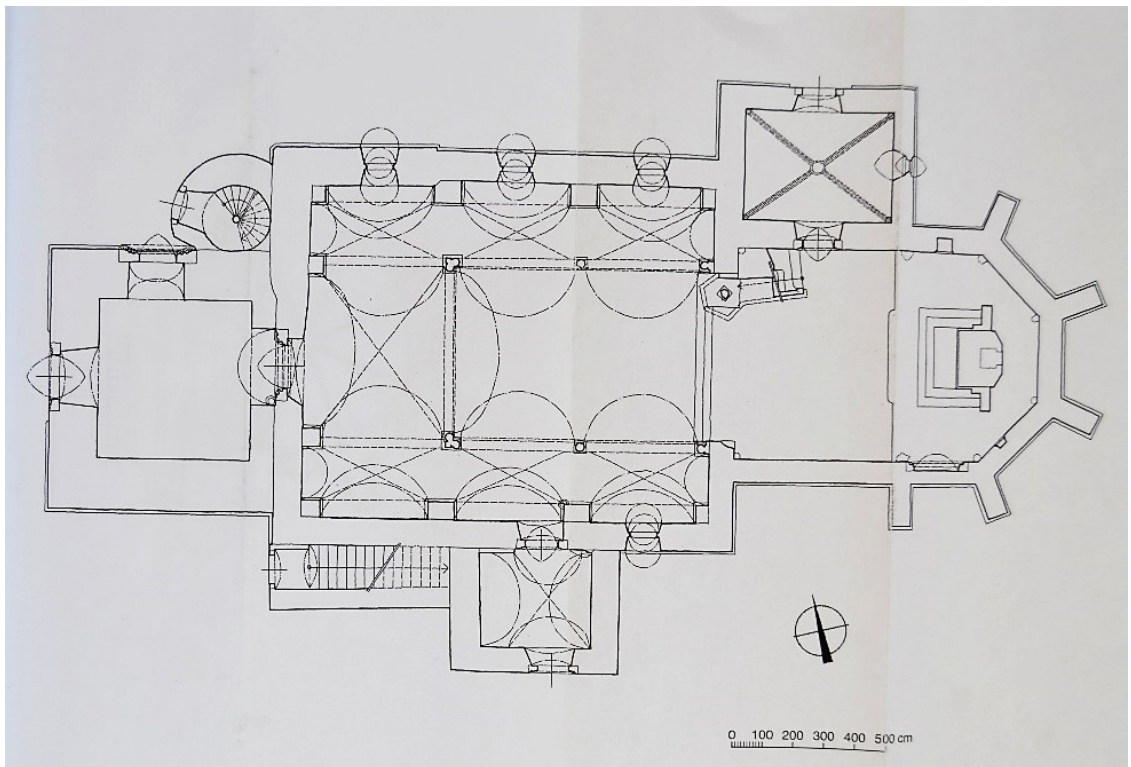

Obrazová příloha

1. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, erby.

2. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, půdorys.

3. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, pohled ze severozápadu.

4. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, presbytář – průčelí, konec 14. století.

5. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, severní průčelí lodi s pozůstatkem bývalé koutové věže.

6. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, jižní průčelí kostela.

7. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, jižní předsíň, 1. třetina 16. století.

8. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál jižní předsíně, okolo roku 1530.

9. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál jižní předsíně, detail, okolo roku 1530.

10. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál jižní předsíně, detail patky, okolo roku 1530.

11. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, západní věž, pohled od severu,
2. polovina 15. století.

12. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, západní věž, pohled od východu.

13. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, západní portál věže na západu.

14. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, severní portál věže na západu.

15. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, severní portál věže na západu, detail.

16. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná konzola, ženská (?) hlava, přízemí západní strany věže, vlevo od okna.

17. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná konzola, ženské poprsí, přízemí západní strany věže, vpravo od okna.

18. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná hlavice s listovým dekorem, druhé patro západní strany věže, vlevo od okna.

19. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná hlavice s listovým dekorem, druhé patro západní strany věže, vpravo od okna.

20. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděný svorník, druhé patro západní strany věže, vpravo mezi oknem a druhotně zazděnou hlavicí.

21. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděný svorník nad severním portálem jižní strany věže.

22. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná hlavice s listovým dekorem, druhé patro severní strany věže, vpravo od okna.

23. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděný fragment neidentifikovatelného stavebního článku, druhé patro východní strany věže, vlevo od okna.

24. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná hlavice s listovým dekorem, druhé patro jižní strany věže, vpravo od okna.

25. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, druhotně zazděná konzola, mužská hlava, druhé patro jižní strany věže, vlevo od okna.

26. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, šnekové schodiště, 1. pol. 19. století.

27. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sakristie – portál, 2. pol. 18. století.

28. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, presbytář – interiér, konec 14. století.

29. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, starší muž s plnovousem, severní strana u vítězného oblouku.

30. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, anděl, severní strana.

31. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, ženská bysta, severní strana.

32. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, mužská bysta, východní strana.

33. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, mužská tvář naturalistických rysů, východní strana.

34. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, anděl (?), jižní strana.

35. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, štítonoš, jižní strana.

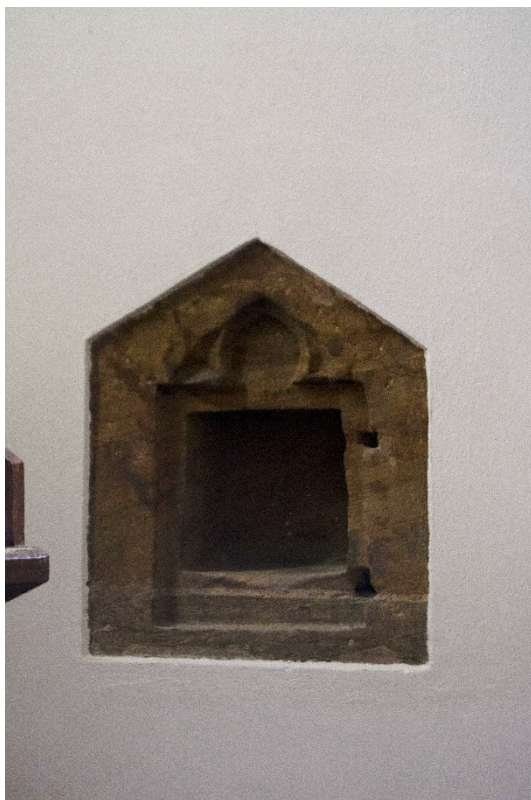
36. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v presbytáři, starší muž, jižní strana.

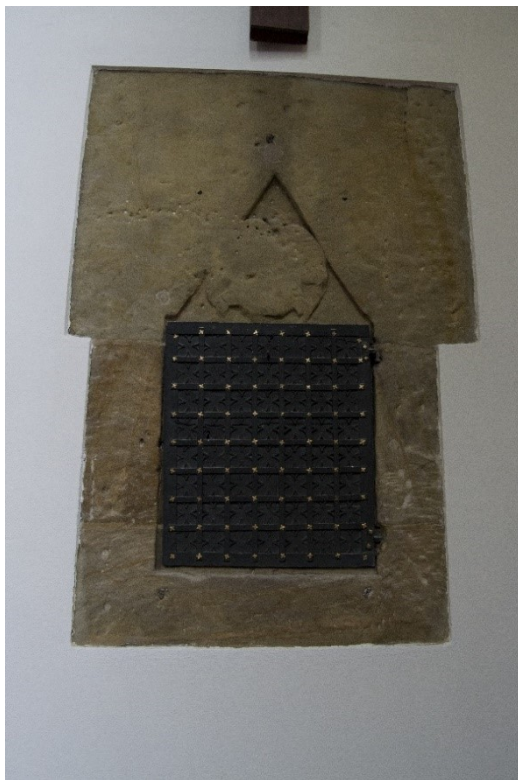
37. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sedile v presbytáři, jižní strana, konec 14. století.

38. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sanktuář v presbytáři, jižní strana.

39. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sanktuář v presbytáři, severní strana, konec 14. století.

40. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, fresky v presbytáři, severní strana.

41. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál vedoucí do sakristie, 2. polovina 16. století.

42. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, jehlancová konzola sakristii.

43. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, konzola v sakristii, ženský obličej, jihozápadní roh.

44. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, loď, 2. polovina 16. století.

45. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, zalděný vstup na emporu z jižní předsíně.

46. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál vedoucí do lodi kostela na západní straně kostela v přízemí západní věže.

47. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, rytina hořícího města, špaleta jižního okna západní věže, druhé patro, po roce 1452.

48. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, fragmenty staršího portálu vedoucího z jižní předsíně do lodi, 1. třetina 16. století.

49. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, portál vedoucí z jižní předsíně do lodi, 2. pol. 16. stol.

50. Skuteč, kostel Nanebevzetí Panny Marie, fragment nástěnné malby v podkroví lodi kostela, východní strana, severní část.

51. Rychmburk, první patro severního křídla hradu, západní portál, kolem 1530.

52. Rychmburk, první patro severního křídla hradu, jižní portál, kolem 1530.

53. Rychmburk, první patro severního křídla hradu, východní, kolem 1530.

54. Rychmburk, bývalý pivovar, portál na jižní straně, kolem 1530.

55. Skuteč, kostel Božího Těla, pohled od jihu.

56. Skuteč, kostel Božího Těla, presbytář – průčelí.

57. Skuteč, kostel Božího Těla, pamětní deska na budově špitálu, 1815.

58. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, čtyřúhelník, severní strana.

59. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, kruh, severní strana.

60. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, čtyřlíst se zahrocenými obloučky, východní strana.

61. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, čtyřlíst se zahrocenými obloučky, východní strana.

62. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v presbytáři, sférický čtyřúhelník, jižní strana.

63. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v lodi, trojlist, jižní strana směrem na východ.

64. Skuteč, kostel Božího Těla, kružba okna v lodi, čtyřlist, jižní strana směrem na západ.

65. Skuteč, kostel Božího Těla, loď, jižní strana.

66. Skuteč, kostel Božího Těla, portál, jižní strana lodi kostela.

67. Skuteč, kostel Božího Těla, sakristie.

68. Skuteč, kostel Božího Těla, empora, 17. století.

69. Skuteč, kostel Božího Těla, presbytář.

70. Skuteč, kostel Božího Těla, sanktuář, severní strana presbytáře, 15. století.

71. Skuteč, kostel Božího Těla, náhrobek Johanky Bavorské, severní strana presbytáře, 16. století.

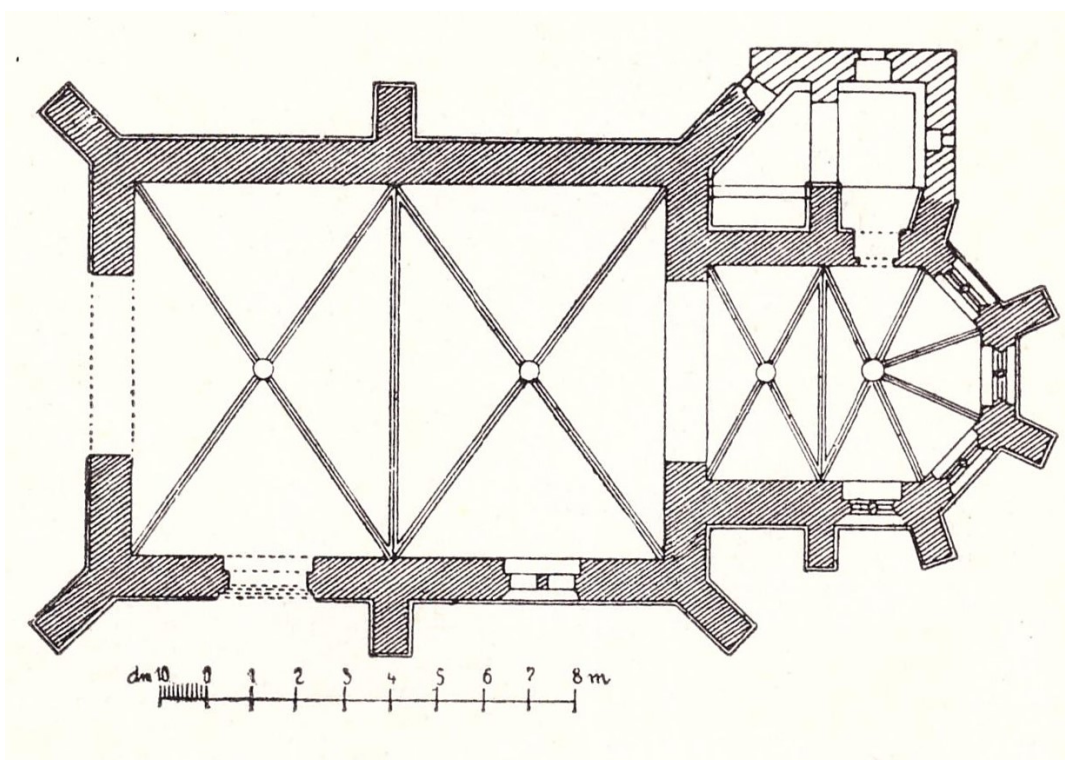
72. Skuteč, kostel Božího Těla, náhrobek Marie Magdalény Měřické z Lomnice, jižní strana presbytáře, 16. století.

73. Skuteč, kostel Božího Těla, náhrobek „Anny Zeydwiczowné ze Zeydwicz“, jižní strana lodi, 16. století.

74. Skuteč, kostel Božího Těla, půdorys.

75. Medonosy, kostel sv. Jakuba.

76. Libiš, kostel sv. Jakuba.

77. Kočí, kostel sv. Bartoloměje.

78. Kostel Panny Marie pod řetězem na konci mostu v Praze na Malé Straně.

79. Morašice (okres Svitavy), kostel sv. Petra a Pavla.

Anotace

Jméno a příjmení:	Tereza Jelínková
Katedra:	Katedra dějin umění
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Čehovský, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Gotická sakrální architektura Skutče
Název v angličtině:	Gothic Sacral Architecture of Skuteč
Anotace práce:	Bakalářská práce se věnuje gotické architektuře a kamenosochařské výzdobě kostela Nanebevzetí Panny Marie a kostela Božího Těla ve Skutči. Hlavní část textu se věnuje shrnutí dějin města od pozdního 12. století do druhé poloviny 15. století, popisu a analýze architektonických a kamenosochařských článků obou kostelů. Součástí práce je srovnání kostela Božího Těla od stavebníků Petra a Jana Lútky s jejich dalšími stavbami.
Klíčová slova:	Skuteč, gotika, architektura, sakrální, kostel, Lútka
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis provides an analysis of the gothic architecture and stone sculpture decoration of the Church of the Assumption of the Virgin Mary and Church of the Body of God in Skuteč. The primary goal of this thesis describes local historical situation in Skuteč from the late 12 th century to second half 15 th century, the descriptions and analysis of the architectonic and stone sculpture parts of both churches. A significant part of this bachelor thesis is comparison the Church of the Body of God built by Petr and Jan Lútka with their other churches.
Klíčová slova v angličtině:	Skuteč, Gothic, Architecture, Sacral, Church, Lútka
Přílohy k vázané práci:	Obrazová příloha (40 stran), vložené CD
Rozsah práce:	96 stran
Jazyk práce:	Český